

XI. ROČNÍK, APRÍL 2020

WWW.DOBRASKOLA.SK

15-16

DOBRÁŠKOLA

INŠPIRÁCIA PRE UČITEĽOV, KTORÍ CHCÚ BYŤ LEPŠÍ

- > Na ZŠ je dôležité učiť zručnosti (rozhovor s M. Nociarovou)
- > Online vzdelávanie v MŠ, ZŠ a SŠ – príklad škôl BESST
- > Za a proti: mal by sa zopakovať celý školský rok?
- > Učenie na diaľku I. (tipy na online aktivity)
- > Ako prežiť v izolácii počas karantény
- > Žrebovanie namiesto prijímačiek?

*Veľa z toho, čo sa nazýva vzdelávaním, sú iba rituály.
V skutočnosti sa vzdelávame vtedy, keď si to najmenej
uvedomujeme.*

David P. Gardner

O čom (sa) učiť, keď sa otriasa svet

Štátny pedagogický ústav sa po dvoch týždňoch prebral z letargie a na svojej stránke zverejnil odporúčania pre učiteľov, ako postupovať pri vyučovaní online. Tí sa okrem iného dozvedeli, že „*Odporúčame klásť dôraz na výkonové štandardy, ktoré slúžia na utvrdenie a prehĺbenie už osвоенého základného učiva. Zároveň navrhujeme využívať toto obdobie na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti v rámci všetkých vzdelávacích oblastí, a to prácou s rôznymi typmi a druhmi textov, s využitím medzipredmetových vzťahov a prierezových tém. V rámci jednotlivých vyučovacích predmetov nemusí škola v tejto situácii podľa ŠPÚ prebrať všetky stanovené výkonové a obsahové štandardy daného ročníka, ale môže ich presunúť do vyššieho ročníka. Zručnosti, ktoré by mali žiaci nadobudnúť v navrhovaných praktických aktivitách, si môžu ďalej zdokonaľovať vo vyšších ročníkoch.*“

Nevedno, či v dôsledku sebareflexie alebo na základe množstva pobavených a nahnevaných reakcií, text z webu pomerne rýchlo zasa zmizol. Hanbu však už svojim autorom narobiť stihol. Naozaj by bolo dobre, keby v tejto organizácii už radšej ani nesvietili a nekúrili, len pokojne čakali so zbalenými peračníkmi na nevyhnutnú personálnu obmenu. V tejto chvíli by bolo najrozumnejšie, keby učitelia dokázali zo svojej mysle úplne vymazať všetky obsahové a výkonové štandardy, plánované učivo, predmety, rozvrhy, hodnotenie a pod. a využili krízovú situáciu na facilitáciu *autentického učenia sa*, teda zaoberanie sa témami, ktoré žiakov zaujímajú, a ktorých súvis s reálnym životom a dianím vo svete je im zrejmý. Asi sa to nepodarí u všetkých, ale pre mnohých

žiacov by to mohlo byť veľmi užitočné a osviežujúce.

Ozaj, viete, aký veľký (resp. malý) je koronavírus? A prečo baktérie považujeme za živé a vírusy nie? A čo myslíte, môže sa baktéria nakaziť vírusom? A ako vlastne funguje taká vakcína a prečo je jej názov odvodený z latinského slova „vacca“ – krava?

Neexistuje lepší čas na zhliadnutie filmu *Pandémia* (2016) či iných filmov s podobnou tematikou (je ich vyše 20) a na čítanie a diskusie o stredovekých morových epidémiách.

Médiá sú denne zaplavené rôznymi grafmi znázorňujúcimi jednotlivé aspekty pandémie. Kedy, ak nie teraz, je tá správna chvíľa naučiť žiakov čítať grafy? A chápať, čo je to matematický model či exponenciálna funkcia.

O fungovaní ekonomiky už niektorí žiaci čo-to počuli na hodinách občianskej náuky. Možno to vtedy pre nich bola suchá teória. Teraz sa k tomu treba vrátiť a ukazovať im, aké skutočné a vážne dôsledky tá teória môže mať.

Kolegyne a kolegovia, zabudnite na chvíľu na Ohmov zákon, vetný rozbor či morfológiu hlavonožcov. Budte žiakom múdrymi sprievodcami po otriasajúcom sa svete a učte ich trochu lepšie mu rozumieť. A dávajte na seba pozor. ■

Foto: Peter Ertl

V. Burjan
Vladimír BURJAN

Rozhovor

Na základnej škole je dôležité učiť zručnosti (rozhovor s Martinou Nociarovou)

Za a proti

Mal by sa za súčasnej situácie spôsobiť koronavírusom zopakovať celý školský rok?

Ivana PUŠKÁROVÁ

Aj materské školy vzdelávajú online

Eva POLLÁKOVÁ

Online vzdelávanie na základnej škole

Ľubica SRNÁKOVÁ

Online vzdelávanie na strednej škole

Dobré tipy

Ako prežiť izoláciu počas karantény

Jozef ŠUJAK

Učíme na diaľku I.

Anna JANČOVÁ

Jazykár, karanténa je šanca!

Zápisky sklerotického učiteľa

Učenie cez okno

NOVINKA!

Ak chcete prejsť na konkrétny článok v časopise, kliknite v obsahu na obrázok. Listovanie vám uľahčia navigačné šípky v pätičke.

OBSAH ČÍSLA

Nový minister a jeho tajomníci

Novým ministrom školstva sa stal Branislav Gröhling, doterajší poslanec parlamentu a líder strany SaS pre školstvo. Štátnymi tajomníkmi ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu sa stali Monika Filipová, Ľudovít Paulis a Ivan Husár. „Jeden štátny tajomník bude mať na starosti národnostné školstvo, zmenu školskej, verejnej správy z ministerstva vnútra na ministerstvo školstva a jednotlivé presuny, druhý štátny tajomník bude mať na starosti vedy a výskum, pretože to je tiež jedna z priorít. A, samozrejme, vysoké školy k tomu. A tretí štátny tajomník bude bojovník za šport,“ priblížil Gröhling ešte pred svojím vymenovaním rozdelenie agendy tajomníkov. Na ustanovujúcej schôdzi nového parlamentu bol za predsedu Výboru NR SR pre vzdelávanie, vedy, mládež a šport zvolený poslanec Richard Vašečka (Kresťanská únia, klub OĽaNO).

Foto: www.minedu.sk

Učíme na diaľku – portál ministerstva

Minister školstva musí od prvého dňa vo funkcii riešiť otázky týkajúce sa dôsledkov šírenia koronavírusu, pre ktorý sú už tretí týždeň zatvorené všetky školy na Slovensku. Kvôli tomu sa budú presúvať termíny prijímacích skúšok. Testovanie 9 a externá časť a písomná forma internej časti maturitnej skúšky sú zrušené. Interná časť maturitnej skúšky i uzavretie školského roka by mali prebehnúť do 30. júna 2020. Ministerstvo zároveň veľmi rýchlo spustilo portál ucimenadialku.sk, na ktorom učitelia nájdu všetky dôležité informácie. Obsahuje usmernenia štátnych orgánov v školstve, odporúčania a metodické pokyny pre školy, tipy na rôzne nástroje využiteľné na komunikáciu učiteľov so žiakmi a rodičmi, ako aj digitálne spracované učivo. To, že školy zostanú zatvorené prinajmenšom do Veľkej noci, vyhlásil aj premiér Matovič.

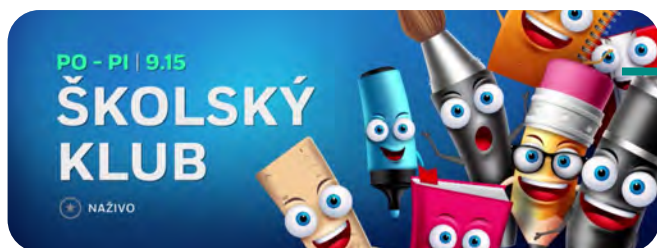
Nie všetci sa môžu vzdelávať online

O tom, že domáce vzdelávanie v čase pandémie hádže cez palubu deti, ktoré rodičia vzdelávať nevedia, v [denníku SME](#) píše antropologička a pedagogička Zuzana Sekeráková Búriková. Nad tým, že v súčasnej situácii kompetentní dostatočne nemyslia na deti z rómskych komunít, ktoré nemajú prístup k internetu, sa v [blogu](#) zamýšľala Anna Vichľová z programu *Teach for Slovakia*. Analytička Miroslava Hapalová z iniciatívy *To dá rozum* a *Centra inkluzívneho vzdelávania* zdôrazňuje, že bez internetu alebo počítača nie sú len deti z osád. „Musíme sa zamyslieť ako naozaj všetky deti udržať v kontakte so školou a nemať na ne zároveň neprimerané požiadavky,“ povedala Hapalová pre [Eduworld.sk](#). Kým pri ZŠ a SŠ vláda zatiaľ nepočíta s predĺžením šk. roka, niektoré VŠ nad takouto alternatívou uvažujú. Prvou z univerzít, ktorá sa pre tento krok rozhodla, je Prešovská univerzita. Výučbová časť letného semestra sa na nej má predĺžiť do polovice júna a skúškové obdobie do konca júla. ■

Domáce správy vyberáme z newslettera kampane Chceme vedieť viac o budúcnosti vzdelávania na Slovensku, ktorej organizátorom je Nové školstvo. Viac o aktuálnom dianí v rezorte školstva nájdete na chcemevedietviac.sk. Zahraničné správy vyberáme z Magazínu Perpetuum, ktorého vydavateľom je www.scio.cz. Ďalšie zaujímavé informácie o dianí vo svete vzdelávania nájdete na perpetuum.cz.

Foto: RTVS.sk

Vzhľadom na to, že školy ostávajú zatvorené do odvolania, sa RTVS rozhodla v spolupráci s neziskovou organizáciou Indícia pokračovať vo vysielaní Školského klubu na Dvojke. Relácia bude mať od 30. marca dvojnásobné trvanie, teda 90 minút, a prinesie aktivity aj pre žiakov 2. stupňa. Televízia sa pre pokračovanie rozhodla aj vďaka nadpriemernej sledovanosti a vynikajúcim reakciám divákov. „K moderátorovi a učiteľom do vysielania pribudne aj metodik. Ten najmä rodičom vysvetlí, na čo sa jednotlivé úlohy zameriavajú a aké zručnosti rozvíjajú. Veríme, že takéto vysvetlenie pomôže divá

Školský klub na RTVS pokračuje

kom lepšie pochopiť spôsob koncipovania úloh a dá im tipy, ako s deťmi doma pracovať”, povedal Peter Halák, riaditeľ Indície. Každý deň bude vysielaniu dominovať jeden predmet – naďalej však bude pokračovať medzipredmetový charakter a úlohy budú stavané tak, aby v sebe pokrývali viaceré problematiky.

„RTVS sa pre pokračovanie Školského klubu rozhodla na základe výborných ohlasov a reakcií na sociálnych sieťach. Každý deň nám prichádza okolo 500 emailov od detí s ich vypracovanými úlohami, ktoré reagujú na výzvy z relácie. Poďakovanie patrí všetkým, ktorí sa podieľajú na príprave a vysielaní relácie,” vysvetlil šéfdramaturg detskej tvorby RTVS Vladimír Balko.

Nad'a URBANOVÁ
Indícia, n. o.

Foto: Komenského inštitút

Komenského inštitút a Učiteľ Slovenska vyzvali 28. marca verejnosť, aby pri príležitosti Dňa učiteľov poďakovala pedagógom potleskom. Rodičia a žiaci mali možnosť nahrať krátke video alebo sa vyfotografovať, ako tleskajú svojej učiteľke či učiteľovi a zdieľať videá a fotky na sociálnych sieťach, prípadne toto blahoželenie poslať učiteľom mailom. Mnohí učelia totiž v týchto neľahkých dňoch improvizujú,

Tlieskali sme pedagogickým hrdinom

experimentujú a spájajú sa so svojimi žiakmi, aby im boli podporou aj takto na diaľku. Aj my v redakcii DOBREJ ŠKOLY si myslíme, že im patrí naša veľká vďaka. A sme nesmierne radi, že túto iniciatívu podporil aj nový minister školstva Branislav Gröhling. Vážime si aj rodičov, ktorí sa tiež ocitli v neľahkej situácii. Veríme, že v spolupráci učiteľ – rodič – žiak si viete byť vzájomnou oporou.

„Od učiteľov sa očakávajú zázraky. A keď ich učinia, nikto sa nečuduje.” (Marie von Ebner-Eschenbach)

Prajeme všetkým učiteľkám a učiteľom, aby im to robenie zázrakov ešte dlho vydržalo.

Tím DOBREJ ŠKOLY

Foto: <https://en.unesco.org/>

SK UNESCO dáva do pozornosti možnosť uchádzať sa o Cenu UNESCO v oblasti vzdelávania žien a dievčat, ktorú udeľuje UNESCO spolu s čínskou vládou od r. 2016. Cieľom je odmeniť jednotlivcov a organizácie, ktoré sa zásadne podieľajú na zlepšovaní vzdelania dievčat a žien v kritických oblastiach tým, že odbúravajú rodové stereotypy a podporujú školskú dochádzku dievčat. Aj napriek značnému pokroku za posledných dvadsať rokov, milióny dievčat stále nemajú prístup k základnému vzdelaniu alebo

Aby sa aj ženy a dievčatá vzdelávali

sú nútené ukončiť školskú dochádzku predčasne. Dôvodom môže byť konflikt v krajine, nútené manželstvo či rodová diskriminácia. Až dve tretiny negramotnej populácie na svete sú práve ženy. Nevzdelané ženy sú viac ohrozené chudobou a chorobami a ich ľudské práva sú často potláčané. UNESCO sa preto výrazne zasadzuje za vzdelávanie dievčat a žien, ktoré vďaka nemu môžu dosiahnuť lepšie spoločenské a ekonomické postavenie vo svojej komunite. Dvaja víťazi tejto ceny získajú sumu 50 000 USD (každý). Vhodné projekty môžu súťažiaci zasielať na mailovú adresu unesco@mzv.sk do 10. mája 2020. Viac informácií o cene nájdete na [stránke UNESCO](https://en.unesco.org/). ■

Viera GRIGOVÁ
Slovenská komisia pre UNESCO

Ako to vidí SKÚ

Čo v prípade, že chce zamestnávateľ zmeniť pracovnú náplň učiteľa a prideliť mu inú pracovnú činnosť, než akú bežne vykonáva, resp. má v pracovnej zmluve alebo v pracovnej náplni?

Ako informuje aj Denník N (17.3.2020), ale aj z mnohých podnetov zo škôl (najmä materských) doručených na SKU sa dozvedáme, že sa na pracoviskách od učiteľov vyžaduje z dôvodu mimoriadnej situácie aj vykonávanie iných činností mimo miesta pracoviska a mimo pracovnej náplne. Dočasné preradenie na inú prácu aj bez súhlasu zamestnanca je možné, podľa § 55 ods. 4 Zákonníka práce, ak je to potrebné na odvrátenie mimoriadnej udalosti alebo na zmiernenie jej bezprostredných následkov. Vo väčšine prípadov je totiž akákoľvek zmena miesta a náplne práce možná len s dohodou.

Avšak, je tu § 47 ods. 3 Zákonníka práce, podľa ktorého zamestnávateľ nesmie posudzovať ako nesplnenie povinnosti, ak zamestnanec odmietne vykonať prácu alebo splniť pokyn, ktorý bezprostredne a vážne ohrozuje život alebo zdravie zamestnanca alebo iných osôb. Zamestnanec teda má právo odmietnuť taký pokyn zamestnávateľa, avšak posúdenie oprávnenosti odmietnutia takého pokynu zamestnávateľa závisí od posúdenia okolností konkrétneho prípadu, pričom je rozhodujúca jeho objektívna odôvodnenosť.

Stoja tu proti sebe dve práva, a preto najlepšie riešenie je dohoda so zamestnancom, nie vyhráženie sa výpoveďou.

Komora učiteľov preto apeluje na to, že akýkoľvek nátlak zo strany zamestnávateľa pri preukázaní nesprávneho postupu by mohol okrem iného skončiť aj pokutou až do výšky 20.000 eur. Sme presvedčení, že ľudský prístup, demokracia a dohoda majú oveľa dlhodobejší vplyv na naplnenie odvrátenia mimoriadnej situácie a jej následkov. Navyše, každý člo-

vek ochotnejšie a rád pomôže vtedy, keď ho slušne poprosia o pomoc, alebo keď namiesto nátlaku vidí snahu zamestnávateľa získať dobrovoľníkov a pod. Na druhej strane, vyzývame učiteľov, aby, pokiaľ im v tom nič nebráni, preukázali snahu pomáhať pri odvrátení následkov mimoriadnych udalostí v krajine a preukázali odvahu a hrdinskosť tak ako lekári, zdravotné sestry, polícia, vojaci a i.

Majú učelia vykonávajúci prácu z domu nárok na mzdu v plnej výške?

Vykonávanie práce z domu je riadnym výkonom práce. Táto skutočnosť sama osebe nie je dôvodom na prípadné „krátenie“ platu.

Je možné vyžadovať od rodičov, aby zabezpečovali domáce vyučovanie žiakov?

Je potrebné rozlišovať na jednej strane individuálne vzdelávanie podľa § 24 školského zákona (v rámci ktorého je možné aj domáce vyučovanie) a na druhej strane otázku, ako zabezpečiť vzdelávanie žiakov, ktorí „ostali doma“ z dôvodu prerušenia vyučovania v školách, resp. zákaz prevádzky škôl. V tomto prípade o situáciu podľa § 24 školského zákona nejde.

Za dodržiavanie štátnych vzdelávacích programov určených pre školu, ktorú riadi, a zároveň za dodržiavanie školského vzdelávacieho programu a výchovného programu zodpovedá riaditeľ. Metódy a formy vzdelávania si pedagogický zamestnanec určuje sám.

Žiaden zákon neupravuje možnosť, aby škola/zriaďovateľ mohli za uvedených okolností vyžadovať od rodičov zabezpečovanie vyučovania žiakov.

V tomto prípade ide skôr o otázku možností komunikácie, a to tak na strane školy, ako aj na strane domácnosti žiaka. Ak škola aj žiak majú možnosť na vzdelávanie prostriedkami elektronickej komunikácie (resp.

Žrebovanie namiesto prijímačiek?

Pandémia nečakane narušila priebeh školského roka. Medzi problémami, ktoré ministerstvo rieši, sú aj ohrozené prijímacie skúšky na stredné školy. Na rozdiel od *Testovania 9*, ktoré možno v krajnom prípade zrušiť bez náhrady, prijímacie konanie na SŠ sa v nejakej podobe uskutočniť musí. Jedno riešenie by tu bolo, hoci na prvý pohľad bude asi mnohým pripadať zvláštne: nahradiť prijímačky žrebovaním. Každá stredná škola by zo zoznamu svojich uchádzačov vyžrebovala toľkých, koľkých môže prijať do 1. ročníka. Možno by to bolo lepšie riešenie nielen pre tento vírusový rok, ale aj do budúcnosti.

Žrebovanie spomedzi uchádzačov sa v niektorých krajinách (napr. v Kanade) bežne využíva. Nemožno poprieť, že má celý rad predností: je jednoduché, finančne nenáročné, absolútne transparentné, férové. Odbúrava u žiakov stres a pocit, že sa musia na prijímačky dlhodobo pripravovať. Nemusia tiež na skúšky cestovať. Na strane rodičov zasa žrebovanie eliminuje snahu niekoho podplácať či zháňať testy po protekcii vopred. Učiteľom odpadajú starosti s prípravou testov a s organizáciou skúšok. Základné školy sa v poslednom ročníku môžu pokojne sústrediť na preberanie učiva a necítiť potrebu pripravovať žiakov na skúšky. Možno namietnete, že nie každý žiak má predpoklady pre štúdium na škole, ktorú si vybral. Bolo by preto optimálne zaradiť pred žrebovanie nejakú formu overenia predpokladov a žrebovať iba spomedzi tých uchádzačov, ktorí spĺňajú isté kritériá. (Za normálnych okolností by takými kritériami mohli byť výsledky v *Testovaní 9*, prospech na ZŠ a pod.)

Ak vidíte problém v tom, že by si jednotlivé stredné školy nemohli vyberať tých najlepších spomedzi uchádzačov, premyslite si to dôkladnejšie. Je naozaj správne, že dnes tú možnosť majú? Čo všetko by sa zmenilo, keby ju nemali? Priznám sa, že čím dlhšie o takomto postupe premýšľam, tým viac sa mi začína páčiť. ■

Vladimír BURJAN

Príhovor prezidenta Slovenskej komory učiteľov ku Dňu učiteľov

Milé kolegyně a kolegovia, ani vo víre prebiehajúcich krízových udalostí nezabúdame na deň, ktorým si každoročne pripomenieme narodenie J. A. Komenského. Dnes zvlášť vám patrí poďakovanie za Vašu tvorivosť, obetavosť, lásku, radosť a trpezlivosť, ktorú rozsievate.

Tohtoročný Deň učiteľov sa nesie v znamení veľkej skúšky celej spoločnosti. Máme tú možnosť byť príkladom, ako situáciu zvládnuť v pokoji, s nadhľadom, byť oporou našim zvereným žiakom a ich rodičom. Budme pre nich svetlom, ktoré svieti nádejou, budme silou, ktorá povzbudzuje. Želám vám veľa síl, pozitívnej energie, množstvo tvorivých nápadov a radosti zo svojich žiakov. Verím, že vám vo vašom snažení pomôže aj nové vedenie ministerstva školstva, ktoré hneď v úvode nemá ľahkú úlohu.

Vyjadrujem nádej, že spoločnými silami všetko zvládneme a opäť sa stretneme so svojimi žiakmi o niečo skúsenejší, silnejší a zároveň citlivejší.

telefonickej komunikácie – v niektorých prípadoch), zabezpečenie je na riaditeľovi školy.

Ako a akým spôsobom sa má vykazovať práca z domu?

Treba vychádzať zo skutočnosti, že podmienky výkonu práce z domu za mimoriadnych okolností Zákonník práce neupravuje. Ich nastavenie je preto aj z hľadiska vykazovania vecou zamestnávateľa. Čo sa týka rozsahu na zamestnancov škôl a školských zariadení sa štandardne neaplikuje pružný pracovný čas. Preto je relevantné vykonávanie a vykazovanie práce v rozsahu 7,5 hodiny denne. Prirodzene nejde o 7,5 hodiny vyučovania na diaľku, ale v rámci toho sú aj iné činnosti podľa dojednaného druhu práce a pracovnej náplne. Podľa § 99 Zákonníka práce zamestnávateľ je povinný viesť evidenciu pracovného času, práce nadčas, nočnej práce, aktívnej časti a neaktívnej časti pracovnej pohotovosti zamestnanca tak, aby bol zaznamenaný začiatok a koniec časového úseku, v ktorom zamestnanec vykonával prácu alebo mal nariadenú alebo dohodnutú pracovnú pohotovosť. Je potrebné mať na zreteli, že výkon práce z domu je riadne plnenie pracovných povinností rovnako, ako na pracovisku, len s rozdielom iného miesta výkonu práce. Keďže zamestnávateľ má podľa § 99 Zákonníka práce povinnosť viesť evidenciu, pričom práca z domu nie je vylúčená, do úvahy prichádzajú dva základné modely. Jeden model je bez individuálneho vykazovania práce s tým, že zamestnanec bude podľa vnútorného predpisu zamestnávateľa vykonávať prácu v určitom čase, v ktorom bude aj zamestnávateľovi k dispozícii, a zároveň sa bez ďalšieho zamestnancovi v dochádzke vykáže štandardný denný pracovný fond (rovnako ako napr. pri dovolenke).

Druhým je individuálne vykazovanie práce obdobne, ako je to napr. pri dohode o vykonaní práce.

Možno v tejto situácii poskytovať zamestnancovi nadčasové hodiny, ktoré má bežne v rámci rozvrhu?

V súčasnej mimoriadnej situácii a z hľadiska praxe máme za to, že nemôže nastať prípad, že učiteľovi počas práce vykonávanej z domu vznikne práca nadčas.

Počas práce vykonávanej z domu podľa § 52 ods. 5 Zákonníka práce zamestnanci dodržia ustanovený týždenný pracovný čas, ktorý je 37,5 hodiny týždenne pri jednozmennej prevádzke a štandardne im nadčasová práca nevznikne. V tejto mimoriadnej situácii nie je možné dodržať rozvrh hodín konkrétneho učiteľa v plnom rozsahu, ktorý bol vypracovaný na účely výchovno-vzdelávacieho procesu v škole.

Odpovede na ďalšie otázky [nájdete](#) aj na novovzniknutom portáli Ministerstva školstva, na ktorom sa podieľa aj Slovenská komora učiteľov. ■

Foto: archív Martiny Nociarovej

Martina Nociarová učí biológiu, fyziku a chémiu na ZŠ Fándlyho v Pezinku. Do pilotáže koncepcie vyučovania prírodných vied ExpEdícia skús, skúmaj, spoznaj je zapojená už tretí rok. V rozhovore o tom, kedy si deti dlhšie pamätajú, čo sa naučia, a prečo by sa už nevrátila späť k frontálnemu vyučovaniu, ju vyspovedala Lucia BOROVSKÁ.

Na základnej škole je dôležité učiť zručnosti

> Kedy si mala naposledy čistú radosť z hodiny?

Predvčerom som siedmakom na chémii pripravila po uzavretí tematického celku praktické testovanie. Každý z triedy si vylosoval iný výskumný problém zo života. Napríklad Si výrobca cukríkov a chceš ich vyrábať v bio kvalite. Ako by si zistil, aké farbivá sa v skrývajú v ovocnej šťave, ktoré by si použil na výrobu biofarbív? Ich úlohou bolo navrhnúť vhodnú metódu a zrealizovať ju. Neboli v strese, lebo vedeli, že keď sa im to nepodarí, môžu neúspešný pokus zdôvodniť a navrhnúť zmenu. Bol to super pocit sledovať, ako každý pracoval na inom probléme a vyzerali, že vedia, čo majú robiť. (smiech) Toto dokázali po prvom polroku chémie. Cez prestávku to potom vášnivo rozoberali.

> V pilotáži projektu ExpEdícia si už tri roky. Čo ti priniesla táto spolupráca?

Na začiatku som neverila, čo všetko môžem nechať úplne na deti a zvládnu to. Prvý rok som mala pocit, že im tému musím dovysvetľovať ešte normálne, lebo takto to nemajú šancu pochopiť. To som však nestíhala a bola som nútená spoľahnúť sa len na túto metódu. Zrazu som videla, že zvládajú prácu s náročnejšími pomôckami a prichádzajú na mnohé veci samy. Po roku práce vidím viditeľný progres.

> Ako sa prejavuje?

Nielenže si pamätajú témy, ktorým sme sa venovali, ale vedia ich aj použiť v nových kontextoch. Na chémii nemajú problém nadviazať na súvislosti z biológie či fyziky. Napríklad keď sme riešili kapilaritu vo fyzike, v biológii ju našli v rámci objavovania rastlín.

> Deti teda samostatnú prácu zvládajú, znamená to pre teba menej práce?

Naopak. Prvý rok bol náročný, zvlášť keď som sa mala pripraviť na tri hodiny v troch predmetoch v jeden deň. Na jed-

nu som potrebovala nakúpiť broky, na druhú zháňať v jedálni tridsať rovnakých prázdnych krabíc od mlieka. Chce to viac plánovania dopredu. Ďalšie roky to už išlo oveľa lepšie. Najväčší posun však vnímam u seba, ja som sa musela zmeniť.

> Ako?

Študovala som analytickú chémiu ako vedecký, nie učiteľský odbor. Zázitok z učenia som mala teda len z vlastnej skú-

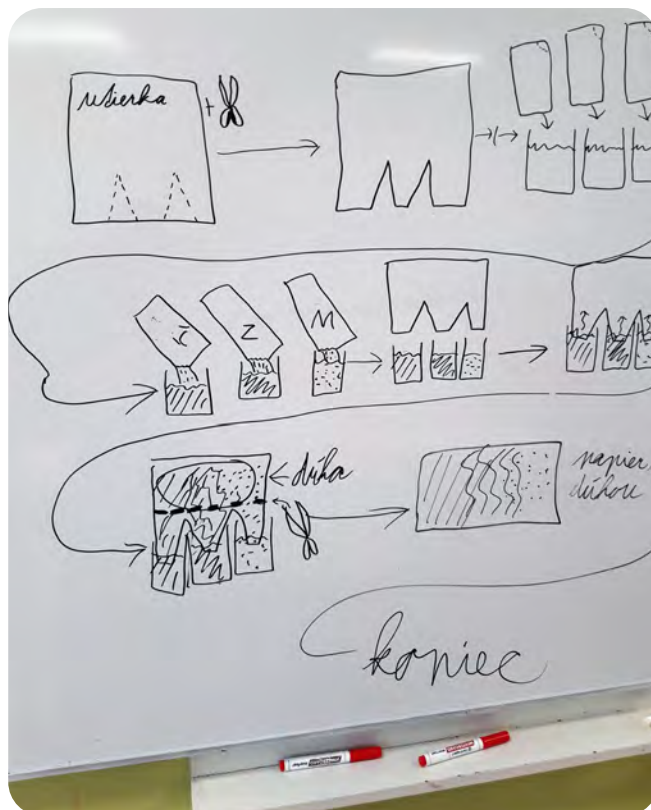

Foto: archív ExpEdícia

Foto: archív ExpEdícia

senosti z detstva. Normálne bolo, že učiteľ stojí a diktuje poznámky. Takto to volajú aj moji starší žiaci, ktorí nemajú vo všetkých predmetoch ExpEdíciu a nešli podľa tejto koncepcie od piateho ročníka. Občas sa na mňa obrátia, či by som im to pre zmenu nemohla len tak normálne, klasicky povedať, lebo sa im vraj nechce rozmýšľať. Je pre nich jednoduchšie opísať si hotové informácie z tabule. No keď sa človek prepne do módu, že neponúkne žiakom všetko ako na tanieri a nechá ich objavovať, cesta späť už nie je možná.

> Ako vnímaš vzťah medzi hĺbkou porozumenia poznatkov, ich trvácnosťou v hlavách detí a rozvojom prírodovedných spôsobilostí? Dajú sa tieto roviny oddeliť?

Zo začiatku som si myslela, že áno. Dám im aktivitu, oni nadobudnú spôsobilosti a potom im nasúkam teóriu, kde majú veľa pojmov, ktoré aktivita nezachytí. Teraz viem, že si skutočne zapamätajú a porozumejú len tomu, na čo prišli sami – vlastným objavovaním. Oddeliť sa to určite nedá.

> A stojí to čas. Nie každý má odvahu pustiť sa so žiakmi do hĺbky a pustiť predstavu celej poznatkovej šírky. Mám čerstvý dôkaz, že to funguje. (smiech) Ôsmakovi, ktorý

písal dodatočne test, som dala omylom šiestacký. V tichosti ho vypracoval. Chlapec je integrovaný s poruchami učenia a test spravil na jednotku! Po dvoch rokoch od preberaných tém na fyzike. Na základnej škole som bola tiež žiačka s poruchami učenia. Veľa základných vecí som pochopila až oveľa neskôr. Preto aj k svojim žiakom pristupujem, akoby mali všetci problém. Snažím sa prepájať im učivo s tým, čo už poznajú.

> Keď sme pri téme detí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, aký priestor im poskytujú konštruktivisticky a výskumne ladené hodiny?

Odpoviem z opačnej strany. Testovanie detí so špeciálnymi potrebami má v klasickom systéme svoje predpisy, písomky musia mať formou doplňovania, spájania pojmov a definícií do dvojíc, žiadne otvorené otázky a už vôbec nie úlohy typu navrhni metódu. V rámci ExpEdície sa mi ukazuje, že paradoxne im po roku či dvoch takéhoto vyučovania vyhovuje aj viac otvorený typ testovania. Vedia, že nie sú ničím limitovaní. Takýto žiak nemá problém napríklad nakresliť svoju odpoveď do schémy, keď ju nevie dobre sformulovať. Keď deti nemajú striktné danú cestu, navrhujú aj iné metódy,

Foto: archív ExpEdícia

kombinujú rôzne riešenia a baví ich to.

> Čo s tým, keď experiment v niektorej skupine žiakov nevyjde?

Ak skončíme pri závere, ktorý je nesprávny, musia vymyslieť iný postup. Pridám ďalšiu hodinu, čo je časovo náročné. No stále viac chápem, že sme na základnej škole a je podstatné naučiť deti skôr zručnosti ako nejaký sumár pojmov, ktoré zabudnú.

> A baví ich to?

Jasné! Je to ich vlastný návrh a ideme ho overiť. Prinesú si aj pomôcky z domu. V niektorých triedach sa vedia žiaci rýchlo dostať do súťažného módu a porovnávajú sa. Tam sa učím pracovať s ich občasným sklamaním na konci. Opýtam sa

ich, kto si najviac dnes odnesie z tejto hodiny. Povedia, že Lucka, lebo spravila chybu. A pre Lucku je to v tom momente odmena. Spraviť chybu je predsa normálne.

> Sú deti vďaka takto ladenému poznávaniu citlivejšie voči prírode?

Určite áno. Keď modelujeme skleníkový efekt v chémii a skúmajú vlastnú uhlíkovú stopu, veľmi ich to zaskočí. Zrazu mi hovoria, čo prestali robiť. Dokonca mi píše rodičia, ako deti kontrolujú doma koše, či dobre separujú odpad. Keď sme na biológii pozorovali živé žižliavky, deti v skupinách komentovali: „Aby sme im neublížili!“ Vnímam, že sa na týchto hodinách učia aj citlivosti voči sebe navzájom – niekto potrebuje pomoc, neposmievam sa mu, naopak, beriem to ako výzvu pomôcť. ■

ExpEdícia – skús, skúmaj, spoznaj

Cieľom projektu je pomôcť učiteľom na druhom stupni ZŠ porozumieť princípom rozvoja komplexnej prírodovednej gramotnosti a s pomocou učebných materiálov, ktoré vyvíjame, tomu prispôbiť svoj prístup k žiakom a charakter vyučovania. Konceptu vzdelávania rozvíja nezisková organizácia Indícia v spolupráci s odborníkmi z troch univerzít a neziskovej organizácie Daphné – Inštitút aplikovanej ekológie. Dôraz je na aktívnom objavovaní žiakmi v kontexte prirodzených medzipredmetových presahov. Žiaci poznávajú prírodu v súvislostiach, pričom si systematicky rozvíjajú spôsobilosti vedeckej práce, vedecké myslenie, postoje a schopnosť spolupracovať v tíme, ktoré sú dôležité aj v bežnom živote. ExpEdíciu na biológii, geografii, fyzike a chémii overujeme v spolupráci s trinástimi pilotnými školami. Viac na www.indicia.sk.

Mal by sa za súčasnej situácie spôsobenej koronavírusom zopakovať celý školský rok?

▶ Pandémia koronavírusu postavila celé naše školstvo zo dňa na deň do bezprecedentnej situácie, ktorú by sme si ešte pred mesiacom nevedeli ani predstaviť. Kým školy, učitelia, žiaci aj rodičia hľadajú spôsob, ako v nových podmienkach aspoň ako-tak fungovať, vedenie rezortu a experti vedú diskusie o tom, ako celú situáciu riešiť z dlhodobejšieho hľadiska. A zaznievajú aj návrhy na opakovanie celého školského roka, teda de facto hromadné „prepadnutie“ všetkých žiakov na všetkých stupňoch škôl. Niektoré viac postihnuté krajiny (napríklad Španielsko) už k tomuto kroku pristúpili. Rozhodovanie nebude jednoduché, pretože existujú argumenty ZA i PROTI. Pozrime sa bližšie na niektoré z nich.

CELÝ ŠKOLSKÝ ROK BY SA MAL ZOPAKOVAŤ

👍 Niektorí žiaci viac-menej nechodili do školy už od februára. Najskôr mali chrípkové prázdniny, potom jarné prázdniny a následne došlo k zatvoreniu škôl kvôli vírusu.

👍 Média a sociálne siete sa zameriavajú najmä na príklady škôl, ktoré zvládli prechod na on-line vyučovanie úspešne. Nesmieme však zabúdať, že zďaleka nie všetci žiaci majú na takúto formu vzdelávania podmienky či možnosti. Mnohí žiaci stále doma nemajú prístup k počítaču, dostatočne rýchle pripojenie na internet, podporu zo strany rodičov a pod. A zďaleka nemusí ísť len o deti zo sociálne znevýhodneného prostredia. Nik dnes nevie reálne povedať, aké percento žiakov ZŠ a SŠ sa reálne doma vzdeláva na nejakej zmysluplnej úrovni.

👍 Uzavretie škôl už malo za dôsledok zrušenie písomnej časti maturitnej skúšky aj Testovania 9. V tejto chvíli ešte nie je zrejmé, v akej podobe sa uskutočnia prijímacie a talentové skúšky na stredné školy. Zopakovanie ročníka by umožnilo uskutočniť všetky tieto procesy v riadnej a regulárnej podobe, ktorá by v budúcnosti neumožňovala ich spätné spochybňovanie.

👍 Vytvoril by sa priestor na „pomalší školský rok“. Nového učiva by bolo podstatne menej, učitelia by sa konečne nemuseli naháňať, mohli by sa sústrediť na rozvoj myslenia, tvorivosti, viac so žiakmi diskutovať, obohatiť učivo o rozširujúce zaujímavosti, viac chodiť na exkurzie a pod.

OPAKOVAŤ ŠKOLSKÝ ROK NIE JE POTREBNÉ

👎 Bol by to príliš veľký zásah do života mladých ľudí a ich rodín. Niektorí maturanti už majú naplánované štúdium v zahraničí, niektorí študenti najvyššieho ročníka VŠ už možno majú dohodnuté pracovné miesta vo firmách a pod.

👎 Všetky deti a mladí ľudia by takpovediac „stratili“ rok života.

👎 Žiadne učivo nie je samo o sebe také dôležité, aby bolo kvôli nemu potrebné opakovať ročník. To najdôležitejšie sa dá priebežne dobrať a zvyšok nebude žiakom chýbať.

👎 Veľká časť školského roka prebehla riadne, takže žiaci by aspoň pol roka preberali znovu to isté a nudili by sa.

👎 Znamenalo by to, že aj škôlkari by museli ostať o rok dlhšie v MŠ, pretože prváci na ZŠ by im neuvoľnili miesto. (Mnohé ZŠ nemajú kapacity na väčší počet tried.)

👎 Ak by opakovali ročník aj študenti najvyššieho ročníka VŠ, na trhu práce by chýbalo množstvo absolventov. Ak by títo žiaci ročník neopakovali, ale tí o rok pod nimi áno, vysokým školám by ubudli žiaci a mali by finančné problémy.

👎 Nevieme, či na jeseň nepríde druhá vlna pandémie. Nemôžeme opakovať každý či každý druhý školský rok.

Spracoval Vladimír BURJAN. Jednotlivé argumenty nemusia vyjadrovať stanovisko autora či redakcie.

Aj materské školy vzdelávajú online

Súčasná situácia na Slovensku i v zahraničí nie je jednoduchá pre nikoho z nás. Zatvorené sú školy, a to od materských až po vysoké. Dôležitým východiskom pre základné a stredné školy sa stalo on-line vzdelávanie.

➤ V problémovej situácii sa však ocitli aj mnohí rodičia malých predškolákov navštevujúcich materské školy. Mnohí museli kvôli zatvoreniu materských škôl zostať so svojimi deťmi doma a pracovať z domu. Títo rodičia si však kladú rovnakú otázku – ako môžu pracovať z domu a pri tom plnohodnotne vyplniť deň svojim deťom. Preto sme sa rozhodli podať rodičom pomocnú ruku. Zaviedli sme online výučbu škôlkarov, ktorá spočíva v príprave všetkých aktivít, ktoré prebiehajú v materskej škole. Učiteľky posielajú deťom každý deň nové aktivity, ktoré im natočia na video a dieťa sa do nich môže zapojiť z domu. Toto online vzdelávanie je však odlišné od vzdelávania prebiehajúceho v základnej škole. Deti predškolského veku totiž ešte nie sú pripravené na to, aby pracovali všetky naraz v určenom čase. Tiež má mnoho detí súrodencov, ktorí navštevujú základnú školu, a nemohli by byť naraz pripojené na online vzdelávanie dve, prípadne tri deti z jednej domácnosti. Preto využívajú učiteľky komunikáciu s deťmi prostredníctvom denných videí s jednotlivými aktivitami, ktoré sú založené na možnosti interakcie s deťmi, samozrejme, s čo najmenšou pomocou zo strany rodičov.

Ako prebiehajú aktivity online so škôlkarmi?

Na každý deň si učiteľky pre deti pripravujú 4 – 5 videí. Tie sú rozvrhnuté tak, aby odzrkadlili aktivity, ktoré prebiehajú v materskej škole. Učiteľky si pre deti na každý deň pripravujú ranný kruh, v ktorom sa s deťmi privítajú a deti sa dozvedia, čo ich počas dňa čaká. Keďže je naša škôlka bilingválna, hrovou formou sem učiteľky zaraďujú aj anglickú slovnú zásobu k téme, o ktorej sa v daný týždeň rozprávajú. Nasleduje ranné cvičenie a edukačná aktivita. Obsah edukačnej aktivity sa denne mení. Sú sem zaradené aktivity zo všetkých vzdelávacích oblastí, ktoré sú zahrnuté v Štátnom vzdelávacom programe pre materské školy. Aktivity sú doplnené o lekcie anglického jazyka s native speakerom. Učiteľky tieto aktivity dopĺňajú o každodenné čítanie rozprávky deťom, individuálne videohovory s deťmi a rôzne námety pre rodičov na ďalšie aktivity, ktoré môžu s deťmi počas dňa využiť. U väčšiny rodičov je aktivita učiteľiek hodnotená veľmi pozitívne. Rodičom tieto aktivity pomáhajú vyplniť deťom chvíle, keď musia pracovať alebo sa starať o domácnosť. Napriek dobre fungujúcemu online vzdelávaniu sa však deti, rodičia i učiteľky tešia na deň, kedy sa opäť brány škôl otvoria. ■

Ivana PUŠKÁROVÁ, Súkromná MŠ BESST, Trnava

Online vzdelávanie v základnej škole

Je možné vzdelávať žiakov na základnej škole online efektívne?

Brány našej školy sú zatvorené už štvrtý týždeň. Školy, učitelia, žiaci a ani rodičia neboli na túto situáciu pripravení. Videli sme a stále vidíme, ako sa niektorí rodičia, učitelia alebo celé školy trápia, snažia a bojujú. Niektorým školám sa podarilo postupne nájsť svoj systém online vzdelávania. Väčšinou však išlo o zadávanie tém a úloh, ktoré žiaci musia vypracovať spolu s rodičmi. Problematické občas bolo, že aj v rámci jednej školy zadávali a vyžadovali učitelia úlohy cez rôzne platformy. Rodič (najmä malých detí) hľadal a sťahoval, učil sa s dieťaťom a snažil sa poslať správnu úlohu cez správnu platformu. Našli sa aj učitelia, ktorí sa rozhodli nahrávať videá alebo nabehli na systém videohovorov so žiakmi. Tiež to však nebolo celoškolsky podchytené a bola to väčšinou aktivita šikovného a angažovaného učiteľa.

Ako nastaviť systém online vzdelávania?

Ihneď po uzatvorení školy sme začali plánovať systém online vzdelávania. Najskôr sme vyhodnotili, čo máme a čo vieme použiť. Nechceli sme vytvárať úplne nový systém, aby bolo čo najjednoduchšie na online vyučovanie prejsť. Každý náš žiak má k dispozícii od 3. ročníka ZŠ tablet na prácu v škole aj doma. Tablety vo vyučovaní používame už štyri roky, čiže naši žiaci aj učitelia sú zvyknutí na prácu v online prostredí. Rovnaký počet rokov máme zavedenú elektronickú žiacku knižku a triednu knihu cez aplikáciu Edupage, čiže všetci, vrátane rodičov, sme zvyknutí na informácie, zadávanie úloh alebo cvičných testov cez túto aplikáciu. Navyše väčšina učiteľov pracuje celoročne s aplikáciou iTunesU, kde

si vytvárajú kurzy pre žiakov. Do týchto kurzov vkladajú žiakom materiály (prezentácie, pracovné listy, online linky na videá, webstránky alebo aplikácie). Žiaci k nim majú prístup v škole aj doma. iTunesU umožňuje žiakom poslať učiteľovi naspäť vypracovaný pracovný list a tento môže byť následne ohodnotený učiteľom. Zdieľanie informácií a materiálov so žiakmi sme tak mali vyriešené.

Otázkou boli online vyučovacie hodiny, kde by sme zabezpečili interaktívny kontakt učiteľa s celou triedou. Hľadali sme rôzne možnosti, pozerali aplikácie. Chceli sme nájsť aplikáciu, ktorá bude jednoduchá pre prácu učiteľa, ale aj malého žiaka. Kolega nám odporučil aplikáciu ZOOM Cloud Meetings. Aplikáciu sme skúsili, a keďže je veľmi jednoduchá aj pre začínajúceho užívateľa, bolo rozhodnuté.

V prvý týždeň uzatvorenej školy sme sa všetci učitelia stretli v škole, zorganizovali sme interné školenie pre používanie aplikácie. Učiteľov sme rozdelili do skupiniek, aby si navzájom vyskúšali prácu s aplikáciou. Na ďalší deň sme zrealizovali testovaciu hodinu triedneho učiteľa so žiakmi, vysvetlili im systém a pravidlá používania.

Zároveň sme sa s učiteľmi dohodli, ako budeme nasledujúce týždne fungovať. Vytvorili sme dočasný skrátený rozvrh (4 – 5 vyučovacích hodín denne), v ktorom boli všetky predmety okrem výchovných. Komunikovať budeme s rodičmi a žiakmi cez Edupage, materiály budeme zdieľať cez Edupage alebo iTunesU kurzy, vyučovať budeme cez ZOOM. Takto sme sa rozišli v piatok domov.

Online vyučovanie v praxi

V pondelok 16. 3. 2020 sme začali s riadnym online vyučovaním. Vyučovacie hodiny začínajú presne podľa školského rozvrhu, ktorý majú žiaci v aplikácii Edupage. Vyučovanie začína (ako v bežný školský deň v našej škole) o 8:30 a končí o 11:55 (ak majú žiaci 4 vyučovacie hodiny). 40-minútové vyučovacie hodiny majú žiaci formou videohovorov, kde s nimi učiteľ zdieľa prezentáciu, pracovné listy, videá, ale využívajú aj školské pracovné zošity. Učitelia učivo vysvetľujú, žiaci majú možnosť sa pýtať. Medzi jednotlivými hodinami majú prestávky ako v škole. Následne majú hodinu na obed a od 13:00 do 14:00 pracujú na domácich zadaniach. Dohodli sme sa, že z každej vyučovacej hodiny môžu žiac dostať prácu na doma na maximálne 15 minút (spolu teda 1 hodinu), aby sme predišli domácej práci žiaka do neskorých hodín. Celkovo pred obrazovkou trávia žiaci kvôli vyučovaniu maximálne 3 hodiny denne, čo je pre nás tiež veľmi dôležité. Takto fungujeme vo všetkých triedach od 3. ročníka. Ak vás zaujíma, či je aj tretíak schopný vzdelávať sa touto formou online, odpoveď je áno a ide im to super. Od začiatku sme však stáli pred rozhodnutím ako učiť prvákov a druhákov. Najskôr sme sa dohodli s vyučujúcimi, že im budú posilať materiály a s pomocou rodičov na nich budú žiaci pracovať. Počas dňa sa učiteľ spojí s každým rodičom a prediskutujú prípadné nejasnosti. Neskôr sa učiteľky rozhodli, že aj ony prejdú postupne na

online vyučovacie hodiny. Každá si našla systém a teraz sa vzdelávajú 2 – 3 hodiny formou videohovoru aj žiaci 1. a 2. ročníka.

Učitelia, žiaci aj rodičia našej školy sú vďační za tento spôsob vzdelávania. Rodičia preto, že sme na nich nepreniesli zodpovednosť za vysvetľovanie nového učiva a vypracovávanie úloh s dieťaťom a vytvorili sme žiakom pravidelný režim. Učitelia oceňujú, že bez problémov preberajú učivo ďalej. A žiaci? Tí sa tešia na online hodiny. Pre nich je najdôležitejší

kontakt so spolužiakmi a ich učiteľmi.

Ak by mi dal niekto otázku, či je možné efektívne vzdelávať online žiakov základnej školy, moja odpoveď je – určite áno! Avšak na všetko musí byť pripravený celý školský systém. Technologicky aj kompetenčne. Žiaci aj učitelia musia mať doma pripojenie na internet, počítač alebo tablet (postačuje aj smart mobilný telefón). Všetci tiež musia mať skúsenosti a dostatočné zručnosti s prácou s IKT. Dôležitý je aj plán a dohodnutie školského systému s učiteľmi vopred. Nám sa toto všetko podarilo a som za to vďačná. Vďaka plánu, šikovným učiteľom a pripraveným žiakom vzdelávame online systematicky a efektívne. Úprimne by som túto možnosť online vzdelávania dopriala všetkým rodičom a školám. ■

Eva POLLÁKOVÁ,
Súkromná ZŠ BESST, Trnava

Foto: archív SZŠ BESST, Trnava

Online vzdelávanie na strednej škole

Ako sa vzdelávajú stredoškóľáci v dištančnom štúdiu počas karantény?

➤ Ako s obmedzeným cestovaním, sociálnym dištancom sa a zavretím školy zabezpečiť, aby sa študenti napriek všetkému ďalej učili a vzdelávali?

Na našej škole sme situáciu poňali ako výzvu, ktorú chceme spoločnými silami zvládnuť. Už dva dni po tom, ako sme zavreli školu, sa celý pedagogický tím stretol v škole. Začali sme uvažovať o rôznych platformách, ktoré by sme mohli využiť. Neoceniteľné boli informácie kolegov zo zahraničia, ich tipy a odporúčania.

Po mnohých diskusiách, stanovení si interných očakávaní a požiadaviek na online vzdelávanie na strednej škole a vyskúšaní platforiem *Skype*, *Zoom*, *Microsoft Teams*, *Freeconferencecall.com* a *Hangouts* sa tím učiteľov našej školy rozhodol používať platformu *Microsoft Teams*.

Prečo sme na online vzdelávanie zvolili *Microsoft Teams*?

Platforma nám umožňuje:

- vytvoriť virtuálne učebne pre každú triedu a každý predmet, mať ich prehľadne zobrazené a jednoducho uskutočniť videohovor pre otvorenie vyučovania dištančnej hodiny,
- čítať vo virtuálnej učebni s využívaním predpripravených materiálov, zdieľaním učiteľovej obrazovky, ako aj zdieľanie obrazovky žiakov,
- možnosť pre žiakov písať si poznámky v aplikácii, kým učiteľ vysvetľuje a možnosť pre učiteľa nahliadnuť do žiakových poznámok, dopisovať do nich komentáre, spätnú väzbu, opraviť príklad,

- vidieť vo virtuálnej učebni naraz väčšinu žiakov triedy integrovaním aplikácie *Zoom* do *Microsoft Teams*,
- mať prístup k predchádzajúcim hodinám, mať všetky dokumenty a materiály uložené na jednom mieste, ľahko prístupné učiteľom aj žiakom,
- nahrávať hodinu a záznam automaticky zverejniť pre všetkých žiakov virtuálnej triedy,
- využívať formy skupinovej práce a individuálneho prístupu k žiakom počas hodiny,
- využívať videá počas vyučovacieho procesu a súčasne umožniť učiteľovi doplniť výklad videa počas hodiny,
- overovať a hodnotiť vedomosti žiakov formou testov, uložiť testy v tej istej platforme.

Technické a časové požiadavky na zavedenie platformy *Microsoft Teams* do školy

Škola musí byť zaregistrovaná, žiaci aj učitelia musia mať pridelené prístupy a mať doma počítače.

Naša škola už bola do služby *Office365* zaregistrovaná, proces registrácie trval iba niekoľko pracovných dní. Pokiaľ škola nemá vytvorené pre žiakov mailové kontá, vytvorenie prístupov žiakov a učiteľov do platformy je náročnejšie, no zvládnuteľné. My sme využili export hesiel z *EduPage* a za podpory technika z *Microsoftu* sme heslá pre celú školu vytvorili v priebehu dvoch dní. Pre *Microsoft Teams* sme sa na škole rozhodli v stredu poobede, v piatok poobede sme už mali prvé online školenie žiakov k využívaniu aplikácie, od pondelka sme začali vyučovať dištančne.

Na vyškolenie učiteľov sme využili jedno popoludnie prezenčného vzdelávania a jedno dopoludnie dištančného

vzdelávania. V prezenčnej forme sme využili odborné schopnosti učiteľov IT, ktorí nám pomohli oboznámiť sa so systémom, priamo nám ukázali, ako riešiť problémy. Spoločne sme skúšali zdieľanie obrazovky, iniciovanie videohovoru a pozvanie ostatných účastníkov do konverzácie, nastavovali sme pravidlá komunikácie. Rozdelili sme sa do skupín po troch účastníkoch, z ktorých jeden bol v role učiteľa a dvaja v role žiaka. Postupne si každý vyskúšal rolu učiteľa aj žiaka. Zdieľanie skúseností, a najmä fyzická podpora ostatných kolegov nás nabili energiou a dodali nám sebadôveru, aby sme začali vyučovať dištančne už týždeň po oznámení prvého prípadu koronavírusu na Slovensku.

Zavedenie dištančného vzdelávania do vyučovacieho procesu

Prvý týždeň sme učili iba dve – tri vyučovacie hodiny denne. Zvyšný čas sa učitelia zdokonaľovali vo využívaní aplikácie, každé poobedie sme mali online poradu s cieľom zdieľať medzi sebou skúsenosti dobrej praxe, spoločne sme riešili technické problémy z hodín. Postupom času sme stále viac objavovali nekonečné možnosti technológie a, samozrejme, aj niektoré jej obmedzenia. Od druhého týždňa karantény sme upravili rozvrh a dištančne vyučujeme štyri hodiny denne.

Vyučovanie je trochu pomalšie oproti bežnej prezenčnej forme, avšak s nárastom skúseností sa hodiny začínajú viac a viac približovať hodinám, na ktoré sme boli zvyknutí. Hodiny sme dokázali obohatiť o skupinovú prácu, ktorá je v našej každodennej výučbe pevne zakorenená, pretože vďaka nej vyzývame žiakov k spolupráci na projektoch zameraných na rozvoj nielen ich predmetových znalostí, ale aj interpersonálnych zručností nevyhnutných pre život mimo školy.

V *Microsoft Teams* učitelia vo všetkých predmetoch vytvorili skupinové pracovné kanály, kde si študenti môžu založiť vlastné stretnutie a spoločne pracovať na zadanej úlohe. Počas bežnej hodiny by pracovali napríklad na plagáte, ktorý by spoločne vytvorili a prezentovali na konci vyučovacej hodiny. Žiaci tvoria plagát spoločne ako zdieľaný dokument, ktorý je neoceniteľnou funkciou platformy, učiteľ nemusí mať nijaké technické zručnosti s vytváraním zdieľaných dokumentov – aplikácia ich poskytuje. Navyše, učiteľ vďaka pracovným kanálom aplikácie môže „odskočiť na návštevu“ do každej skupiny; poskytnúť spätnú väzbu a klásť ďalšie otázky na rozšírenie vzdelávania. Ďalšou vynikajúcou vlastnosťou skupinovej práce je, že študenti majú možnosť požiadať o pomoc a učiteľ môže reagovať takmer okamžite. Nie tak rýchlo ako v bežnej triede, ale stále dostatočne rýchlo na to, aby sa zabezpečila podpora.

Príklady konkrétnych hodín učení dištančne

Na hodinách anglického jazyka žiaci pracujú v pároch na vytvorení vlastného príspevku do virtuálnej TED konferencie. Ich nápady sú neuveriteľne kreatívne: od toho, prečo by si študenti mali zvoliť svoje vlastné predmety v škole až po hodnotu seba-lásky.

Na hodinách dejepisu študenti skúmali aténsku demokraciu – porovnanie moderného videa s textom z knihy histórie; spoločne si zdieľali poznámky v kolaboratívnom poznámko-

Foto: archív Gymnázia BESST, Trnava

vom zošite triedy. Tieto potom použijú na vytvorenie študijného sprievodcu, ktorý bude možné využiť v nasledujúcich školských rokoch.

Na hodine chémie si žiaci s učiteľom dištančne vyučovanie oživilí tým, že sa učili za prítomnosti svojho domáceho zvieratka.

V anglickom jazyku na úrovni A študenti pomocou aplikácie *Mind Meister* vytvorili v zdieľanom poznámkovom zošite pojmovú mapu na zopakovanie témy akvizície detí. Žiaci syntetizovali to, čo sa naučili, aby vytvorili zmysluplnú a prehľadnú pojmovú mapu, ktorú majú uloženú v poznámkach v aplikácii *Microsoft Teams* a ľahko ju použijú na budúce opakovanie a doplnenie.

Hodiny všetkých predmetov je možné doplniť o linky na aplikácie, ktoré sme doteraz využívali na hodinách, napríklad testy KAHOOT, programy na zobrazovanie grafov v geometrii, interaktívne cvičenia Planéty vedomostí a pod.

Stane sa online vzdelávanie súčasťou toho bežného?

Uznávame, že v online vzdelávaní je tempo spočiatku pomalšie. Uvedomili sme si, že to, čo by sme bežne dosiahli počas hodiny v bežnej triede, nedosiahneme v online vzdelávaní, pokiaľ nebudeme kreatívne pristupovať k plánovaniu hodín a hľadať ďalšie, zatiaľ neobjavené možnosti, ktoré nám technológie poskytujú. Príležitosti sú nekonečné a my môžeme urobiť len to, že ich prijmeme a preskúmame.

Boli sme doslova hodení do vody, no my sme sa rozhodli naučiť plávať. Stále sa zdokonaľujeme, pomáhame si. Učiteľský tím sa zomkol. Podporujeme sa, učíme sa spolu. Objavujeme nové, tvorivé spôsoby práce a riešenia problémov, ktoré, keď sa vrátíme späť do kamenných tried, budú nepochybne ďalej využívané v praxi a stanú sa rutinou každodenného života. ■

L'ubica SRNÁKOVÁ,
Súkromné bilingválne gymnázium BESST, Trnava

Ako prežiť v izolácii počas karantény

Pred tromi mesiacmi to bolo len v ďalekej Číne a cez televíznu obrazovku priveľmi nereálne. Pred mesiacom to bolo už len niekoľko stoviek kilometrov od nás, no stále sme to neboli my. Stačil týždeň jarných prázdnin a všetko sa obrátilo hore nohami. Viacerí dlho nemohli uveriť, že je nutné všetko toto podstupovať. Ved' nepriateľ je neviditeľný! No jeho zákernosť je práve v tom. Tí, ktorí sú dobrí v histórii, si hneď spomenuli na španielsku chrípku, ktorá po prvej svetovej úplne dorazila oslabenú Európu a vyžiadala si úmrtie

1/3 jej obyvateľov. Paradoxne vtedy boli najviac zasiahnutá skupiny detí do 5 rokov a ľudia v produktívnom veku (30 – 40 rokov).

Láska v čase cholery od Márqueza, Camusova kniha Mor alebo „uväznený“ Rómeo v Mantove a aj iné diela nám asi zídu na um, keď sa spomenie slovo „izolácia“. V nej sme sa ocitli v podstate dobrovoľne zo dňa na deň, lebo na Slovensku neexistuje zatiaľ zákaz vychádzania, ale je to len odporúčanie vlády apelujúce na solidaritu a zdravý rozum svojich občanov.

TIP 01

Urobte si týždenný plán

Urobte si ho ale tak, že si napíšete (najlepší je papier na chladničke) plán deň po dni. Urobte si plán na doobedie a poobedie. Rozdeľte si deň na menšie časti. Ak máte malé deti, ktoré sú školopovinné – režim je jasný: doobeda škola a práca, oni i vy. Ak sú deti menšie, bude to náročnejšie, ale spomeňte si na materskú dovolenku, aké to bolo najprv chaotické, a každý deň ste sa synchronizovali viac a viac. Udeje sa to teraz s veľkou pravdepodobnosťou tiež. Zapojte do plánovania deti – nech má každý svoj „výkaz dennej činnosti“. Pre deti to bude zábava aj zodpovednosť.

TIP 02

Zhodnot'te deň

Ak vám to pomôže, tak ešte vyšší level je písať si denník. Pri zhodnotení dňa stačí urobiť v hlave akúsi rekapituláciu. Možno je aj pre deti dobré, ak si večer nájdete pravidelných desať minút, posadíte sa do kruhu na zemi a prejdete si svoj plán dňa s tým, čo sa podarilo, čo nie a prečo. Nikdy si nič navzájom nevyčítajte, skôr sa navzájom povzbud'te a pomôžte si. Určite nezabudnite na taký malý detail – dať „fajku“ inou farbou – ružovou, tyrkysovou... obľúbenou fixkou na to, čo sa podarilo. Ak vám rekapitulácia pripadá málo hlboká, píš'te si denník. Tam môžete slobodne písať aj o svojich pocitoch počas dňa – tento spôsob veľmi pomáha, ak nie je nikto, komu by ste sa mohli zdôveriť. Mladí ľudia si už nepíšu denníky, ale píšu správy sami sebe – dá sa skúsiť i to.

TIP 03

Hovorte s ostatnými

Buďte v kontakte s každým, s kým ste v kontakte radi. V týchto chvíľach sa ocitli v byte ľudia, ktorí k vám patria, lebo ste rodina, no pravdepodobne okrem dovolení a chorôb vašich detí, ste ešte takýto dlhý čas spolu netrávili. A hlavne, všetko by sa to dalo zniesť ľahšie, ak by sme sa mali s kým porozprávať. Svet technológií nám to umožňuje viac ako kedykoľvek predtým. Môžeme byť v kontakte s celým svetom aj z kresla obývačky. Môžete hovoriť s kýmkoľvek, vidieť kohokoľvek. Vyhrad'te si čas pre seba – večer, kedy už deti spia a vy môžete telefonovať, skypevať, zoomovať aj dve hodiny. Nezabúdajte byť v kontakte s ľuďmi, ktorých berieme najčastejšie ako samozrejmosť – rodičia, súrodenci... vyhrad'te si extra čas – aspoň raz za tri dni, kedy im zavoláte.

TIP 04

Hýb'te sa

Generácia dnešných ľudí v produktívnom veku resetuje svoju hlavu aktívnym pohybom. No skúste to v 3-izbovom byte, ak naozaj dôsledne dodržiavate izoláciu a chodíte iba na balkón. Nevzdávajte to! Na internete je množstvo videí, ako zapojiť do cvičenia i deti. Skvelá pomôcka je, ak cvičíte spolu s nimi a ak zaradíte cvičenie priamo do vášho denného plánu. Tak máte istotu, že cvičiť určite budete. Deti totiž nezabudnú. Z e-shopu si objednaj'te činky, môžete i stepper, ak vám to dodá lepší pocit, že ste predsa len tak trochu vo fitku. Možno sa vám zapáči tancovanie a vy z izolácie vyjdete ako Fred Astaire.

TIP 05
Hrajte sa

Aj hra musí byť v dennom pláne. Ak deti túžia po tej elektronickej, nebráňte im, no dohodnite si presné pravidlá – hodiť na, dve denne – nekompromisne natiahnuť budík im i seba. Skúste ich presvedčiť, že zahrať si karty, Dixit, pexeso, Človeče, Aktivita, Dostihy či Twister v obývačke je oveľa väčšia zábava. Hrať sa dá aj tak, že na to nič nepotrebuje – pokojne s menšími deťmi v byte i na skrývačku, na remeselníkov, meno – mesto – zviera – vec... Nezabudnem na hru „Hľadanie pokladu“, pri ktorej sa pomocou navigácie „teplo, teplo... zima, zima“ zabaví hádam každý. Pre trpezlivejších je tu staré dobré puzzle a maľovánky.

TIP 06
Vymýšľajte niečo zaujímavé

Ak ste sami, skúste sa vrátiť do detských čias a maľovať, hrajte denne na hudobnom nástroji, ak viete, a ak neviete, možno je čas to zmeniť. Internet vám pomôže aj s tým. Posťahujte si seriály a konečne si ich večer pozrite kontinuálne, koľko budete vládať. Šíte rúška, ak chcete. Presádzajte rastlinky na balkóne. Učte sa cez Duolingo, Memrise či Babel cudzí jazyk. Doštrikujte si sveter alebo sa naučte konečne štrikovať. Naučte vyšívajú svoje deti, ak ste to kedysi vedeli. Deti ocenia v sobotu večer „kinopyžamovicu“ – osprchovanie, v pyžame spolu všetci pod paplónom pozerajúci rodinný film, najlepšie „animák“.

TIP 07
Udržujte byt v poriadku

Niekedy sa stane, že nemáte chuť v byte preložiť ani križom slamy. Vtedy je najlepšie ten neporiadok prekročiť a ísť von. No teraz je situácia trochu iná. Váš byt je jediný priestor, v ktorom by ste sa teraz mali zdržiavať. Utiect' niet kam. Takže, oči sa zľaknú, no ruky urobia – v tomto duchu je nutné pristupovať aj k nie práve najpríjemnejším činnostiam, ako sú vysávanie, utieranie prachu, triedenie šiat... Toto by malo byť tiež súčasťou vášho denného plánu. A zapojiť by sa mali i deti. Možno stojí za úvahu upratať každý týždeň jednu izbu naozaj dôsledne – pretriediť papiere, návody na použitie, staré účty, šaty i topánky. Otázkou je, kam s tým. V lepšom prípade do pivnice, v tom horšom rovno k smetiaku.

TIP 08
Majte hodinu pre seba

Vtedy by nemalo platiť žiadne „musím“ a „mal by som“, ale len „chcem“. Ak sa chcete ísť sami previesť v aute, choďte, ak si chcete čítať knihu, čítajte, ak chcete len tak prechádzať skrz-naskrz internetom, spravte to, ak chcete byť hodinu vo vani, buďte, ak chcete len tak ležať na posteli a na nič nemyslieť, robte i to.

TIP 09
Chod'te von, no zodpovedne

Ak patríte k rizikovej skupine, skúste to vydržať doma a na balkóne, tí šťastnejší v záhrade. Ak máte malé deti, treba ich zobrať aspoň na polhodinu – hodinu von. Určite existuje

miesto, ktoré nepozná veľa ľudí. Možno i také mimo oficiálneho chodníka, také, ktoré je trochu ďalej a vy sa tam autom v pohode dostanete. Porozmýšľajte. Prvých 5 miest, ktoré vám zišli na um, nie je dobrá voľba, zišli totiž na um ďalšej tisícke ľudí. Dobré sú časy na obed a podvečer. Cez víkend skúste sedieť doma – nech môžu ísť von tí, ktorí nemajú home office.

TIP 10
Hovorte o situácii

Hovorte o nej aj s deťmi, s partnerom, s rodinou a priateľmi cez telefón. Pripomínajte si, prečo je dobré v tomto celom vydržať, snažte sa o primeranú mieru informácií. Nešírite paniku, nekonšpirujte, sledujte správy. Ak budete zúfalí a na dne, skúste niečo z histórie a spomeňte si stalingradskú 900-dňovú blokádu alebo na nedávne obliehanie Sarajeva, ktoré trvalo 4 roky. V porovnaní s tým všetkým sa od nás chce len tak málo – ostať doma. ■

Martina SONDEJ HOŠŤOVČKÁ

Máte v triede špekulantov, ktorí vás neustále bombardujú otázkami? Nasledujúce problémy by ich mohli aspoň na chvíľu zabaviť.

Odpovede nájdete na strane 24.

387 Starí a mladí

Na mape Európy (obrázok dole) je farbami znázornené, koľko percent celkovej populácie danej oblasti tvoria starí ľudia vo veku od 70 do 89 rokov. Čím má nejaká oblasť tmavšiu farbu, tým je tam vyšší podiel seniorov. Na prvý pohľad nás upúta „strakatosť“ mapy – ukazuje sa, že v niektorých oblastiach či štátoch žije podstatne viac starých ľudí ako inde. Viete vysvetliť nasledujúce javy?

- 1) Prečo sú Poľsko, Slovensko, Maďarsko či Rumunsko na mape také svetlé oproti krajinám západnej Európy?

- 2) Prečo je okolie Prahy, Madridu, Paríža, Londýna či Ríma výrazne svetlejšie než zvyšok krajiny?

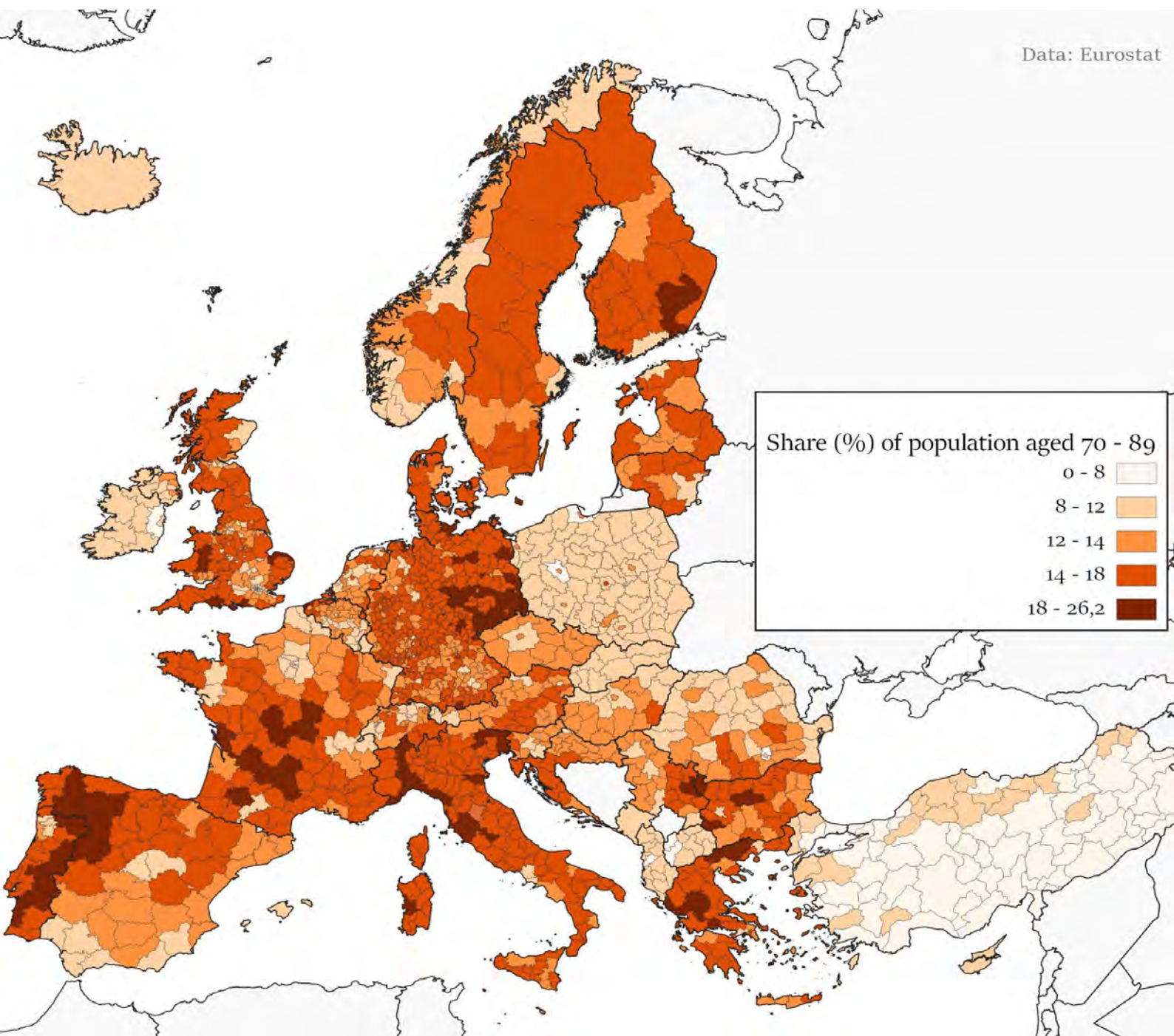
- 3) Prečo je Írsko na mape omnoho svetlejšie ako Anglicko, Škótsko či Wales?

388 Bankovky v obálke

V obálke je 26 bankoviek – jednodolárové, dvojdollárové a päťdollárové. Niektorý, kto pozná ich skutočné počty, nám prezradil: „Keď poslepiačky vyberiete z obálky ľubovoľných 20 bankoviek, určite medzi nimi bude aspoň jedna jednodolárová, aspoň dve dvojdollárové a aspoň päť päťdollárových.“

Viete na základe tejto informácie presne určiť, aká suma je v obálke? ■

Vladimír BURJAN

Učenie na diaľku I.

Tipy na online vzdelávacie aktivity vhodné na rôzne predmety

➤ Karanténa postavila školstvo naruby – žiaci a učitelia doma, učebnice a zošity (často) v škole, inštitúcie bezradné. Tradičný rytmus a rituály výuky vykoľajené. Pohroma alebo príležitosť? V podstate oboje... Ak sa k situácii účastníci vzdelávacieho systému postavia zodpovedne, koncepčne a tvorivo, tak z krátkodobého pohľadu je táto pohroma príležitosťou pozrieť sa na procesy v triede z nového uhla pohľadu. Aj mne sa za roky v tejto pedagogickej aréne veľakrát potvrdilo, že najlepšie nápady vznikajú z improvizácie a v časoch núdze.

Po dva a pol týždni sa mi podarilo, napriek počiatočnému absolútnemu nedostatku informácií a aj za pomoci aktívnych žiakov, „naostro“ nastaviť komunikáciu a výuku cez internet. Spočiatku to bolo improvizovanie cez komunikačný softvér hráčov online hier [Discord](#). Neskôr sa ku mne dostali informácie o výhodách [Microsoft Teams](#). Po týždni vyučovania musím skonštatovať, že je stabilnejší, lepšie počuť žiakov, umožňuje v prípade potreby videohovor.

Ponúkam niekoľko tipov, v ktorých vidím zmysel a niektoré sa mi už osvedčili aj v praxi, pričom sú využiteľné aj na žiaky „home office“. Pri ich zadávaní sa pokúšam nastaviť ich v duchu hesla: „Neznič žiakov ani seba.“

Pojmové mapy

Už dlhšie ich mám v hľadáčiku. Tak som si povedal, teraz je čas poriadne sa na ne zamerať. Do istej miery umožňujú suplovať písomky ako nástroj opakovania a upevnenia vedomostí a zároveň prehľadného spracovania učiva. Využiteľné sú pre všetky vyučovacie predmety.

Čo považujem za dôležité pri príprave pojmových máp zo strany učiteľa

- čo najpresnejšia inštrukcia: práca samostatne alebo vo dvojiciach, rozpis tém, ktoré si „rozoberú“, indikátory splnenia zadania, termín odovzdania a pod.,
- vytvorenie komunikačného kanála v Microsoft Teams, aby mohli žiaci kooperovať na riešení zadania,
- príklad pojmovej mapy, aby mali predstavu, ako môže/ má vyzerat' výsledok (že okrem pojmov v nej môžu byť obrázky, komentáre, weblinky),
- odporučiť jednoduchý, užívateľsky priateľský nástroj na digitálnu tvorbu máp,
- zdôrazniť, že sa nepožaduje vytvorenie niečoho efektného, ale efektívneho,
- zvážiť základnú inštrukciu v softvéri podľa veku žiakov.

Jednotlivé prebrané témy si žiaci vyberú a vo dvojici pripravujú prehľadnú pojmovú mapu, ktorú pošlú učiteľovi, a navzájom si so spolužiakmi zdieľajú výsledky.

Prínos pojmových máp pre žiakov

- zopakovanie učiva,
- rozvoj spolupráce, komunikácie,
- rozvoj počítačovej gramotnosti princípom learning by doing,
- rozvoj spoluzodpovednosti za výsledok – ak spracujem moju tému zle, nemôžem očakávať kvalitu od ostatných.

Prínos pojmových máp pre učiteľa

- rozvojová aktivita, ktorá sa dá v prípade potreby oznámkovať,
 - súbor pojmových máp vo forme obrázkov, ktoré sa dajú neskôr použiť vo výuke, prípadne ďalej upraviť a doplniť.
- Po viachodinovom skúšaní a hľadaní sa mi najviac osvedčil softvér [MindMaple Lite](#). Je zdarma, intuitívny, umožňuje export v rôznych formátoch (jpg, pdf). Náročnejší variant: Niektorí žiaci si trúfnu na zložitejšie nástroje (napr. [Prezi](#)). Jednoduchší variant: Pojmovú mapu nakreslia, odfotia a pošlú. Fyzicky ju môžu odovzdať po skončení karantény. Nemusí byť v digitálnej podobe.

Interpretácia historických vtipov – karikatúr – memečiek

Spôsob ako spojiť históriu, aplikáciu faktov, kritické myslenie, štylizáciu myšlienok a humor vo vážnom období karantény do jedného balenia.

Aktivita spočíva vo vyhľadaní určitého počtu vtipov, karikatúr, memečiek, pričom treba uviesť obdobie a udalosť, ku ktorej sa viaže. Rovnako treba citovať zdroj a krátke vysvetlenie pointy na základe vedomostí o danom historickom období. Tým žiak preukáže porozumenie pointe, zasadí ob-

sah vtipu do kontextu svojich vedomostí a schopnosť jasne, stručne a presvedčivo argumentovať.

Opäť treba jasne žiakom zadať, koľko vtipov majú nájsť, v akej podobe výsledný výstup poslať, termín odovzdania. Karikatúry aj vtipy môžu vyhľadávať aj na cudzojazyčných portáloch a naučiť sa nové pojmy, slovnú zásobu a rozvinúť tak svoje jazykové znalosti.

Prínos interpretácie karikatúr, vtipov a memečiek pre žiaka

- možnosť pochopiť lepšie dané obdobie cez oči vtedajších súčasníkov,
- prehĺbenie zručností spomenutých vyššie,
- učia sa zaznamenávať zdroje získavaných informácií (dôležitý návyk v súvislosti s kritickým myslením),

- rozvoj medzipredmetových vzťahov (využitie cudzieho jazyka na dejepise – slovná zásoba)

Prínos interpretácie karikatúr, vtipov a memečiek pre učiteľa

- rozvojová aktivita,
- možnosť neskoršieho využitia na motiváciu žiakov počas vyučovania.

Náročnejší variant: Súčasťou zadania je možnosť vytvoriť vlastný vtip, karikatúru alebo meme na nejaké určené historické obdobie, udalosť alebo osobnosť, prípadne na súčasnosť. ■

Jozef ŠUJAK

Gymnázium, Považská Bystrica

Jazykári, karanténa je šanca!

Podľa Wikipédie slovo *kríza* v čínštine pozostáva z dvoch slov – *nebezpečenstvo* a *bod, kde sa veci menia*. To, ktorú časť tohto významu budeme považovať za dôležitejšiu, formuje našu budúcnosť.

Ako učiteľka jazykov tajne dúfam, že toto naozaj bude bod, keď sa veci začnú meniť. Keď sme sa dozvedeli, že bude potrebné učiť z domu, povedala som si – konečne mám šancu vyskúšať so žiakmi všetko to, na čo som si nevedela nájsť čas. A aj sa o to s väčšími či menšími úspechmi pokúšam.

Čo som sa počas karantény naučila?

Odložila som učebnice. Na Slovensku je učebnica v jazykovom vzdelávaní modlou. „Z čoho učíte?“ „Na akej ste lekcii?“ „Do konca roka ešte musíme prebrať tri lekcie...“ Stop. Sú mimoriadne časy a ja mám príležitosť vykašľať sa na plány, neučiť učebnicu, ale učiť jazyk. „Ja by som aj robil s videami, ale nemám čas, musím prebrať učebnicu.“ Nemusíte. Musíte žiakov učiť jazyk. A to sa dnes dá lepšie bez učebnice než s ňou. Niekoľko príkladov nájdete [na mojom Facebooku](#).

Dávam žiakom slobodu. Toto je skvelá príležitosť naučiť ich rozhodovať sa, čo chcú robiť, nielen počúvať príkazy. Dávam im na výber – z týchto piatich aktivít urob tri. Pozri si jedno z týchto videí, napíš o ňom článok alebo fiktívne interview. Pracuj vtedy, kedy potrebuješ, tak dlho, ako potrebuješ. V tieto dni nie si obmedzený zvončekom.

Slobodou je i to, že pri našich online stretnutiach neučím priamo. Tie slúžia skôr na to, aby sme sa potešili z toho, že sa vidíme, zdieľali spolu, ako sa máme a vysvetlili si prípadné problémy so zadanými aktivitami.

Žiaci majú zodpovednosť. Nekontrolujem všetko, čo im zadám a čo vypracujú. Vysvetľujem im, že aktivity nerobia pre mňa, ale pre svoj sebarozvoj. Ak ich neurobia, je to ich strata, nie moja. Áno, chránim tým aj seba od prepracovania a vyhorenia. Navyše neviem, v akej sa dnes nachádzajú situácii, čo sa deje v ich rodinách – nechcem im pridávať stres. Dávam im dostatok času na vypracovanie aktivít, je mi jedno, v akom poradí ich budú robiť – to je ich zodpovednosť. Učím ich ale dodržiavať inštrukcie a pokyny. A pritom sa veľa učím aj ja – ako správne postaviť zadanie k aktivite tak, aby bolo zrozumiteľné a obsahovalo všetko, čo žiak potrebuje.

Toto je šanca rozvíjať plynulosť. Často hovoríme, že slabinou našich žiakov je rozprávanie. Ja si myslím, že slabinou našich žiakov je premýšľanie a formulácia myšlienok. A teraz je čas na tom popracovať. Nastoliť tému – prostredníctvom videa, textu, obrázku – niečoho, čo provokuje myšlienky a položiť dobré otázky. Nechať žiakov, nech zachytia svoje myšlienky do písaného textu či na mikrofón. A pri spätnej väzbe sa nezameriavať na gramatiku, ale na obsah. Toto je šanca zmeniť štýl práce. Sledovať učenie zboku, dávať rady, občas provokovať myšlienky, poradiť. Nebyť ústrednou postavou. Vyskúšať nové veci. Nie vždy to vyjde, ale to vôbec nevadí, aj z toho sa veľa naučíte. Občas sa opýtať, ako sa pri tom, čo žiaci robia, cítia.

Toto je šanca veľa sa naučiť. Aké šance ste po tieto dni objavili vy? ■

Anna JANČOVÁ

ucitelkaanglictiny.sk

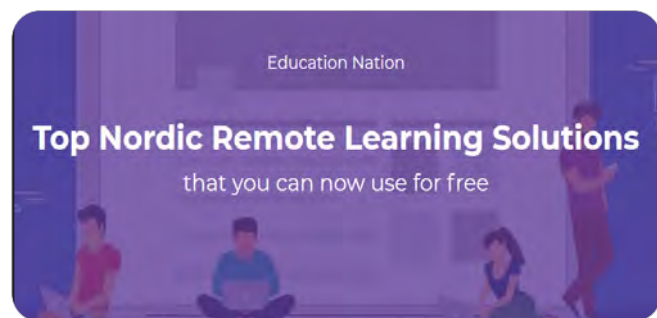
➤ Ak by sme mali nájsť na dnešnej dobe niečo pozitívne, je to určite boom informácií o vzdelávacích nástrojoch dostupných na internete. Zdá sa, že sme vôbec netušili, koľko toho už existuje a čo všetko máme k dispozícii. Množstvo stránok, ktoré sú bežne spoplatnené, sú momentálne zdarma. Zároveň sa roztrhlo vreco s článkami so zoznamami stránok od výmyslu sveta. Tento mesiac by bol výber len piatich inšpiratívnych stránok v Surfujte s nami veľmi náročný. Správime to preto inak. Pozrime sa na niektoré z menej povšimnutých, no možno o to viac inšpiratívnych zdrojov vzdelávacích materiálov a e-learningových riešení.

Takmer celý archív rubriky Surfujte s nami

To, čomu sa teraz venujú mnohí, robíme už dlhodobo. Za históriu Surfujte s nami sme opísali už stovky stránok pre učiteľov a žiakov, ktoré sú teraz nápomocné ešte viac ako kedkoľvek predtým. Pozrite si všetky nami odporúčané stránky a voľne dostupné metodické príručky na jednom mieste. Prehľadný zoznam je kategorizovaný podľa vyučovacích predmetov. Zoznam nájdete [na stránke Lepšej geografie](#).

E-learningové riešenia zo severských krajín

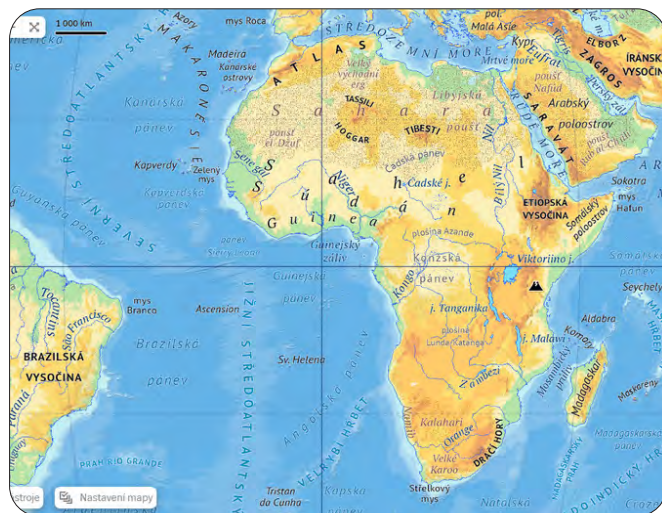
Chcete vyskúšať, aké technologické riešenia sú využívané vo Fínsku a ďalších štátoch severnej Európy, ktoré ako učitelia tak často obdivujeme? Teraz máte jedinečnú príležitosť. Na stránke education-nation.99math.com nájdete opis množstva e-learningových nástrojov na rôzne predmety a účel, ktoré sú momentálne zdarma. Sú v angličtine, no myslím si, že to nebráni tomu, aby s nimi mohli pracovať aj slovenskí žiaci. Alebo sa nimi môžete len inšpirovať.

Vdýchnite život starým fotografiám

Pýtate sa, ako využiť čas počas karantény a neostať len pri čítaní kníh a sledovaní filmov? Vytiahnite škatuľu s rodinnými fotografiami a spolu s deťmi si ich prezrite. Staré fotografie nesú množstvo príbehov, ktoré sú hodné rozprávania. A teraz im môžete vdýchnuť farby! Naskenujte vybrané čiernebiele kúsky z rodinného albumu a spracujte ich pomocou českej stránky [MyHeritage](#). Kolorovanie nebolo ešte nikdy také jednoduché. Fotografiu nahráte na stránku a v priebehu pár sekúnd ju máte vo farbe. Ak sa chcete dozvedieť viac o použitej technológii, na stránke je jej bližší opis. Do 22.

apríla tohto roku je spomínaná služba bezplatná. Zaujímavým využitím s presahom do geografie a dejepisu, môže byť kolorovanie historických fotografií vašich dedín či miest. Tisíce starých fotografií nájdete na stránke [Slovensko na historických fotografiách](#). Jej albumy sú tematicky zamerané. Žiaci tak môžu doma pracovať na objavovaní historickej podoby svojho mesta a porovnávať zmeny, ktoré v ňom počas rokov nastali. Kolorované historické fotografie môžu dať aj do mapy. O tom, ako na to v Google Earth hovorí [tento článok](#).

Interaktívny školský atlas online

V súčasnej situácii, keď sú školy zavreté a žiaci sú doma, je podľa informácií od učiteľov geografie najväčším problémom absencia atlasu v mnohých domácnostiach. To sa potom ťažko učí. S riešením problému prichádza český mapový portál [Mapy.cz](#), ktorý spustil pilotnú verziu interaktívneho online atlasu. Otvoríte ho na adrese atlas.mapy.cz. Momentálne obsahuje viac ako 40 tematických máp, samozrejmosťou je všeobecno-geografická mapa sveta. Všetky mapy sú zoomovateľné, takže umožňujú pozrieť si aj detaily. Ak by ste potrebovali kompletne atlasy, stiahnuť viaceré z nich je v pdf možné na [stránke vydavateľstva Fraus](#). ■

Peter FARÁRIK

**E. C. McKenzie (1881 – 1965), americký zberateľ múdrostí, vtipov a hlbokých myšlienok:
„Vzdelanie nám pomáha ...“**

El Akrab, Raichel, rotl	odevná tvorba (skr.)	2 / 1	skratkové vlastné meno	izraelský spevák a hudobník		iránska jednotka hmotnosti	štát v Severnej Amerike	EČV okr. Micha- lovce		opil	udieral nohou	patriaci Eve	2 / 2	hliník (zn.)
ožiarenie					druh liehoviny meno mod. Mareša				čistiaci prípravok na okná					
vydávalo si zvuk ako hodiny									zavinul do plienok český politik					
	menšia ária ozdobná rastlina							kópia, po česky schádzal do bane						moravské mesto
krivo pozrel							jemná keramika domček, po česky							
tesne zapneš						vracal hrá na nástroji						končatina domáce zvierat		
český pesničkár					vrchár meno Hooda						citoslovce rytmu list, po česky			
opustený				rastlina (Anthemis) slovenský spisovateľ						zánik, po angl. blato				
rímske číslo (4)			vzor rokokový motív						dielo Chalupku udrel					
rytmické cvičenie								patriaci capkovi Kafkovo dielo						
	odorie ústredný výbor						klub v Luhansku 1 / 1						2 / 3	členský štát USA
patriaci učke						boj ženské meno						áno, po rusky vyberania		
1 / 2				španielsky futbalista krik								ťažné zvierat cudzie m. meno		
	telových. jednota doska, po angl.			meno sp. Duchoňa úmrtie							bodná zbraň EČV okr. Košice			
colný kód Nemecka			stolička ku korytu arabské m. meno						mäsité jedlo temnota					
hviezda v súhvezdí Váhy							meno Terézie Spojené kráľovstvo							
sklad na obilie				staršie mužské meno						typ počíta- čovej pamäte				
biblický bratovrah				domáce ženské meno						článok antickej archi- tektúry				

Prípravil: Slovenský zväz hádankárov a krížovkárov, www.szhk.sk

Autor: L. Gonda

Správne znenie tajničky uverejníme o mesiac v DOBREJ ŠKOLE 11-17/18.

Tajnička z čísla DŠ 11-13:

Ak chce byť škola úspešná, musí žiakov nielen informovať, ale aj inšpirovať. (Thomas Sharper Knowlson)

Učenie cez okno

Marián KIČINKO

Zavreli nám školu. V zborovni sme sa lúčili a ja som si obzeral starších kolegov a rozmýšľal, či ich ešte uvidím. Aj oni si ma akosi zvláštne obzerali, zrejme rozmýšľali rovnako. Nie, takto to nebolo, obzeral som si starších kolegov a rozmýšľal, čo si počnú s tým online učení, čo sme dostali príkazom. Nerozdali nám žiadne počítače, nezaplatili za internet. Ak by učители stavali dialnice, tak by si každé ráno dovliekli do roboty z domu asfalt, aby mohli robiť a považovali by to za normálne. Ostatní si ma obzerali, lebo zúrivosť, ktorá ma ovládla, si so mnou robila, čo chcela. Trochu som tresol po stole a trochu aj kričal. Online učenie – dobre vedia, že oslabených jedincov začne kosiť korona, to na tie chudatá deti vypustíme hordu premotivovaných učiteľov, ktorí sa teraz rozhodnú, že preberú učivo na najbližšie dva roky? A keď sa budú rodičia sťažovať, tak im odpíšeme, že si konečne môžu začať vážiť prácu učiteľov.

Pochytila ma hrôza z toho, ako vlastne budem učiť ja sám. Online učebnice nie sú. Použitelných materiálov je takisto nedostatok. Čo ja vlastne budem robiť? Ak teraz žiakom nasekám domáce úlohy, tak sa potom zbláznim, keď ich budem musieť opravovať. Keď im dám písomku s jednoslovnou odpoveďou, poľahky si to medzi sebou skopírujú a ja budem mať odrazu samých jednotkárov. Učiteľské peklo existuje, vstúpil som do neho. Celú noc som nespál, len aby som to vymyslel tak, aby som sa nezodral prácou. Nespál som navyše aj preto, že nám zmizla ministerka. Čo ak sa jej stalo niečo zlé, neexistuje aj nejaká ministerská inšpekcia, ktorá sa jej teraz chystá na hospitáciu? Nadránom som zaspal, takže som aj zaspal do školy, no to je teraz premiérsky moderné, navyše ja som zaspať do školy ani nemohol, to sa predsa nedalo, takže som potom spal ďalej, lebo som vlastne nič nevymyslel. Pozrel som si, čo zadali žiakom kolegovia a rozhodol som sa, že nebudem podporovať žiadne prepisovanie. Potom sa mi to rozležalo v hlave, čo keby som im dal prepisovať nejaké dielo, trebárs Mor? To by bolo aktuálne a pre mňa pracovne nie príliš namáhavé. No museli by to písať rukou, lebo inak by si to skopírovali a domáhali sa známok a ďalšieho prepisovania. V zúfalstve som nakoniec

zadal úlohu, aby sa povinne pozerali z okna a napísali, čo tam vidia. Pri piatich triedach za deň, v ktorých je zhruba 25 žiakov, dostanem 125 odpovedí, ak sa každej z nich budem venovať 5 minút, vychádza mi to na 600 minút práce, čo je 10 hodín, a zas budem ten snaživý učiteľ, ktorý čosi zadarmo nadrába. Upravil som teda zadanie, aby sa žiaci pozerali z okna a škrtol, aby si zapísali, čo vidia. Toto nebudem musieť vyhodnocovať, takže razom som si ušetril 600 minút. Konečne som bol so sebou spokojný. Online učenie zvládnú len naozajstní profíci. Aj som si žiakov pri tej svojej domácej úlohe predstavoval, aj ten najlenivejší žiak ju musí splniť, keďže z okna sa pozrie každý. Mám istotu, že domáca úloha bude splnená. Nasledoval rozčúlený telefonát zástupkyne, ktorá sa ma spýtala, čo svojou domácou úlohou sledujem, mám predsa žiakov niečo naučiť. Nebol som pripravený brániť sa. Mojou úlohou je predsa žiakom zaplniť čas, to si ozaj myslí, že žiaci sa teraz budú sami učiť po nociach rozdiely medzi akostnými a vzťahovými prídavnými menami? Všetci predsa žijeme v strachu. Čo sa stalo s ministerkou? Čo si bez nej počneme? Ak sa budú všetci moji žiaci dívať z okna,

možno ju niektorý zahliadne a budeme ju môcť zachrániť. Túto skrytú úlohu som zástupkyňi nestihol vysvetliť, mám vraj učiť normálne. „Normálne alebo online?“ položil som už otázku len sám sebe.

Na druhý deň mi volala mama

mojej žiačky, bola nadšená z mojej úlohy, poriadne sa nadrela, kým dcére spravila všetky úlohy z iných predmetov, a potom prišla na tú moju. Spoločne sa dívali z okna a vtedy pochopila, že nemôže žiť život za dcéru, normálne sa o tom s dcérou začala rozprávať a posunuli sa ďalej. Som vraj výnimočný učiteľ, ktorý dokáže meniť životy.

Potom nasledovala katastrofa. Breznický, typický žiak snaživec, spravil nadprácu. Vraj si okno aj otvoril a za oknom bola jar, tak mi ju pekne opísal do slohu. Akostnými a vzťahovými prídavnými menami nešetril. Zaskočil tým aj mňa, šiel som k oknu a ozaj tam bola jar, akoby odmietala ľudské trápenie, prišla si a na rozdiel od Breznického za to nechcela žiadnu známku. To sa to teda pekne začína, musel som zobrať do ruky červené pero a opravovať.

Pochytila ma hrôza z toho, ako budem učiť online.

387 Starí a mladí

Nižší podiel seniorov v istej krajine či regióne môže mať vo všeobecnosti rôzne príčiny, napríklad:

- A) Prítomnosť faktorov, ktoré spôsobujú, že ľudia sa nedožívajú vyššieho veku (napr. ťažší život, zamorené životné prostredie, nekvalitné potraviny, nižšia úroveň zdravotníctva a pod.)
- B) Kontinuálny prílev mladých ľudí, resp. ľudí v produktívnom veku, ktorí priebežne „rozriedujú“ populáciu a znižujú jej priemerný vek.
- C) Vysoká pôrodnosť, ktorá spôsobuje, že rýchlo pribúdajú deti a mladí ľudia, a tým prirodzene klesá percentuálny podiel starších ľudí v populácii.
- D) Dôsledok „exodu“ v minulosti. Niekedy sa stáva, že v pomerne krátkom časovom období opustí veľká časť mladých ľudí či ľudí v produktívnom veku krajinu – odchádzajú za prácou prípadne utekajú pred vojnou. O 30 – 40 rokov neskôr potom „chýbajú“ medzi staršími ľuďmi.

A teraz odpovede na otázky:

- 1) V bývalých socialistických krajinách bolo dlhé desaťročia horšie životné prostredie a menej kvalitná zdravotná starostlivosť ako vo vyspelých krajinách západnej Európy. Dodnes je preto priemerný vek dožitia vo väčšine týchto krajín nižší. Ani Česká republika, ktorá je už na tom lepšie ako vymenované krajiny, ešte úroveň Západu nedosiahla (horeuvedený scenár A).
- 2) Hlavné mestá a ich okolie vo väčšine krajín priťahujú obyvateľov z ostatných regiónov, a to najmä mladých ľudí (ktorí tam chodia študovať) a ľudí v produktívnom veku (ktorí tam chodia pracovať). Prílivom mladších ľudí tak v hlavnom meste a jeho okolí klesá percentuálny podiel seniorov

rov (horeuvedený scenár B).

- 3) Írsko je krajina s tretou najvyššou pôrodnosťou v Európe. Rýchlo tam pribúdajú deti a mladí ľudia, takže relatívny podiel starších osôb klesá (horeuvedený scenár C).

388 Bankovky v obálke

Z toho, čo sme sa dozvedeli, logicky vyplýva, že:

Keby v obálke bolo jednodolárových bankoviek 6 alebo menej, pri vytiahnutí 20 bankoviek (z celkového počtu 26) by všetky mohli zostať v obálke. Podľa zadania však medzi vytiahnutými bankovkami musí byť aspoň jedna jednodolárová. Musí ich byť teda aspoň 7.

Keby v obálke bolo dvojdollárových bankoviek 7 alebo menej, pri vytiahnutí 20 bankoviek by mohlo až šesť z nich zostať v obálke a medzi vytiahnutými by bola najviac jedna. Podľa zadania však medzi vytiahnutými bankovkami musia byť aspoň dve dvojdollárové. Musí ich teda byť aspoň 8.

Keby v obálke bolo päťdollárových bankoviek 10 alebo menej, pri vytiahnutí 20 bankoviek by mohlo až šesť z nich zostať v obálke a medzi vytiahnutými by boli najviac štyri. Podľa zadania však medzi vytiahnutými bankovkami musí byť aspoň 5 päťdollárových. Musí ich teda byť aspoň 11. Zhrňme si to: jednodolároviek musí byť aspoň 7, dvojdollároviek aspoň 8 a päťdollároviek aspoň 11. To je spolu minimálne 26 bankoviek. Všetkých bankoviek je však v obálke práve 26. To môže nastať iba v prípade, že jednodolároviek je presne 7, dvojdollároviek presne 8 a päťdollároviek presne 11. V obálke je teda $7 \cdot 1 + 8 \cdot 2 + 11 \cdot 5 = 78$ dolárov. ■

Vladimír BURJAN

Šiel som na internet po rozumy od ostatných učiteľov. Oprava slohu ma zmohla, ak to bude takto pokračovať ďalej, leta sa už nedožijem, lebo ma zadlavia elektronické žiacke práce. Na internete bolo množstvo úžasných učiteľov, ktorí celé dni nerobia nič iné, len sa venujú svojim žiakom a trápia sa tým, ako ich pripravujú do života. Už som to chcel zavrieť, keď som si všimol, že niekto tam písal o mojej úlohe. Vraj zachránila ľudský život. *Ministerka*, pomyslel som si. Nebolo to tak, žiak vraj plnil dôsledne domácu úlohu a pozeral sa z okna. Uvidel tam dôchodcu, ktorý sa pod ťarchou nákupu zosypal na zem, okamžite mu utekal na pomoc, záchranári skonštatovali, že mu naozaj zachránil život svojou rýchlosťou reakciou. Infarkt z nedostatku dezinfekcie a toaletného papiera nie je nič neobvyklé. Dôchodca mal šťastie, ak by ho uvidel Breznický, opísal by ho vo svojom malebnom slohu, obložil prídavnými menami, no von z bytu by nevyšiel, lebo

zákaz je zákaz.

Na druhý deň sa moja úloha stala virálnou, celé rodiny sa fotili pred oknami a písali dojemné statusy, ako ich choroba a škola konečne spojila a spravila z nich rodinu. Vraj sa začalo používať spojenie filozofia okna. Sme síce zatvorení, no pri okne sa môžeme slobodne zamyslieť nad vlastným životom a premyslieť si novú cestu, na ktorú sa vydáme. Celé ľudstvo by to tak teraz malo spraviť. Toľkí ľudia sa dívali z okna, no nikto z nich neuvidel ministerku. Začal som rozumieť aj rozčúleniu zástupkyne, aby som zadal nejakú normálnu úlohu. Ona to tušila vopred, hneď som si o nej poopravil mienku. A potom som si našiel mailovú správu – som nominovaný na ocenenie Učiteľ Slovenska 2020. Šiel som k oknu, aby som videl, čo na ňom vidia ostatní, a vtedy som to uvidel aj ja. Zbral som teda handru a pustil sa do umývania. ■

Choroba je dobrá vec. Je to príležitosť zamyslieť sa, pouvažovať o tajomstve smrti a uvedomiť si, že svet pôjde aj bez nás.

ANTON SRHOLEC

Preboha, radujte sa viac! To je jediný a najspoločnejší liek na všetky choroby.

NIKOLAJ VASILJEVIČ GOGOL

O našom storočí sa hovorí ako o storočí strachu. Úzkosť je choroba západného sveta.

VIKTOR FRANKL

Život je smrteľná choroba, ktorá sa prenáša pohlavným stykom.

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

Láska je jediná choroba, ktorú sme ochotní vyležať.

TOMÁŠ JANOVIC

Láska je choroba srdca, ale najviac býva postihnutý mozog.

MIROSLAV JANEGA

Hocijaká technika, nech je akákoľvek vzácna a žiadaná, sa stáva chorobou, ak je ňou posadnutá myseľ.

BRUCE LEE

Zdravý človek je krásny, ale musí na neho prísť trochu nejakej cho-

roby, aby sa stal tiež duchovne krásnym.

CHRISTIAN MORGENSTERN

Najzákernejšou srdcovou chorobou je nenávisť, závisť a lakomstvo.

PEARL S. BUCK

Prečo sú také časté bolesti hlavy? Pretože choroba napadne vždy najslabšie miesto človeka.

OLDŘICH FIŠER

Skoro všetci ľudia zomierajú na svoje lieky, nie na svoje choroby.

MOLIÈRE

Príroda dokáže zoslať na človeka iba krátko trvajúce choroby, ale súčasná lekárska veda ich vie predlžovať.

MARCEL PROUST

Choroba je stav, keď nám nechutí ani to, čo nám lekár zakázal.

ALEXI ANDREJEV

Zdravie sa kúpiť nedá, zato na chorobách sa dá celkom pekne zarobiť.

DRAHOSLAV MIKA

Keby sa o chorobách menej hovorilo, ľudia by boli zdravší.

JEAN ANOUILH

DOBRÁ ŠKOLA

INŠPIRÁCIA PRE UČITEĽOV, KTORÍ CHCÚ BYŤ LEPŠÍ

Ročník XI, dvojčíslo 15-16, apríl 2020

Vychádza v elektronickej podobe (ako PDF) dvakrát mesačne (okrem júla a augusta)

Toto číslo vyšlo 2. apríla 2020

Redakcia

RNDr. Vladimír Burjan (šéfredaktor)
burjan@dobraskola.sk

Mgr. Barbora Babicová (redaktorka)
babicova@dobraskola.sk

Mgr. Martina Sondej (redaktorka)
sondej@dobraskola.sk

Mgr. Alena Bastlová (agenda)
bastlova@dobraskola.sk

Peter Ertl (web + grafika)
ertl@ecg.sk

Igor Petkovský / atelier9 (grafika)
studio@atelier9.sk

Kontakty

redakcia@dobraskola.sk
inzercia@dobraskola.sk
Tel.: 02 / 63 81 26 89

Web

www.dobraskola.sk

Facebook

www.facebook.com/casopisdobraskola

Vydavateľ

Nezisková organizácia DOBRÁ ŠKOLA
Vranovská 6
851 01 Bratislava 5
IČO: 50 099 051, DIČ: 2120175948

Adresa redakcie

Vranovská 6, 851 01 Bratislava 5

Príspevky nemusia nutne vyjadrovať názor redakcie. Za obsah textov a fotografií zodpovedajú autori, za obsah a pravdivosť inzerátov zodpovedajú ich zadávatelia. Vydavateľ si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov. Fotografie bez uvedeného zdroja sú z fotobanky www.bigstockphoto.com.

© Nezisková organizácia DOBRÁ ŠKOLA, 2020. Všetky práva vyhradené. Akékoľvek šírenie alebo rozmnožovanie uverejnených textov a fotografií je možné iba s výslovným písomným súhlasom vydavateľa.

Chcete čítať DOBRÚ ŠKOLU pravidelne?

Od januára 2019 sa môže ktokoľvek zaregistrovať na odber nášho časopisu v digitálnej podobe (ako PDF) bezplatne, prípadne za dobrovoľné predplatné. Stačí na stránke www.dobraskola.sk vyplniť krátky registračný formulár a prípadne uhradiť dobrovoľné predplatné vo výške, ktorú si sami určíte (nie je povinné). Po zaregistrovaní budete od nás dostávať každé dva týždne mailom upozornenie, že vyšlo nové číslo DOBREJ ŠKOLY. Kliknete na uvedený link a stiahnete si časopis ako PDF. Dobré, nie?

